

Hardt, Hermann <<von der>>,

Habacuci tragoedia in Scythas, rege Idanthyrso, Judaeam depopulantes,
afflictissimo Iosia iudaeorum rege, iuxta Herodotum, Strabonem, Iustinum,
Eusebium, Usseium

Helmstadium 1726

L.as. 180#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10572003-4

VD18 10352368-004

1
HABACVCI
TRAGOEDIA

IN
SCYTHARVM BELLVM
TERTIVM IN PALÆSTINAM,
IDANTHYRSO REGE,

TEMPORE CYAXARIS APVD
MEDOS, CHINALADANI ASSYRII,
PSAMMETICHI IN ÆGYPTO,

ET JOSIÆ IN JVDÆA,
JUXTA HERODOTVM, STRABONEM, JUSTI-
NVM, EUSEBIVM, VSSERIVM,

IN VSVM
CL. HALLENSIVM PHILOSOPHI

AD
SCYTHICAM IN SACRIS HI-
STORIAM DISCENDAM

EX PVBLICIS MENSE JUNIO

A. MDCCXXVI.

IN ACADEMIA JULIA

DISSERTATIONIBVS,

RECENSENTE

HERMANNO VON DER HART,

ACAD. JUL. SEN. ET PRÆPOS. MARIÆB.

HELMSTADII,

Litteris PAVLI DIETERICI SCHNORRII,

ACAD. TYPOGR.

CL. Hallensium philosophus, historiae veteris immemor, quando *trinæ Scytharum irruptionis in Asiam, ipsamque Palestinam*, suo loco memineram, ne ultimum quidem rege Josia scythicum in Asiam imperium capit. Post *Herodotum*, quem incautus tenet, *Strabonem & Justinum* ignorat, quorum hic *ter Scythas imperium in Asiam quæsisse* differte pronunciat. Sed audiendus Cl. Hallensium philosophus, p. 48. Ut dicamus, ait, quod res est, hæc *Scytharum in Palestinam irruptio* tota non uno nobis nomine suspecta est. Nam ponamus, eam *Josia regis tempore evenisse*, sic vero mirum esset, tam illustre momentum non solum a prophetis coævis, *Feremia & Sophonia*, verum etiam a scriptoribus sacris historicis, qui libros regum & *Paralipomenon* consignarunt, profundo fuisse prætermis-
sum silentio. Dissimulari potest, Cl. virum veteres autores externos non legisse, cui bella Scytharum in Asiam prorsus ignota; nec enim illos a Cl. viro plane despui putem, quos vel legere vel consulere religio vetet; Quasi bonæ literæ non conspirent cum morum integritate: Ast ferri non potest in christiano academico professore, qui philologiæ cultum præ se ferat, temere admodum, ne dicam im-
peri-

perite, ab illo pronunciari, *prophetas coævos*, in quibus *Jeremiam & Zephaniam* nominat, de *Scytharum illo in Asiam & Palæstinam bello*, *Josia rege*, nihil meminisse. Quam vellem, suam non tam aperte prodidisset vel negligentiam vel imperitiam, quasi ultra grammaticam fontes hebraicos cognovisse nefas esset. Academia sane non docent pueros, solis literulis imbuendos, analysi vocum, æterna balbutie, sed viros formant judicio usos & ufuros, rerum peritos, ut publicam rem ornare possint. Neque proinde philologia res est infantum, sed ingenii & judicii, ætatis adultæ & gravis, senium ferentis, pro rerum cognitarum dignitate. Nec satis est, ex commentariis accepisse nihil de *Scytharum in judæa rebus*, quas citra commentarios historia externa docet, quæ vetustis judæorum monumentis accendit lucem.

Atqui *Jeremias* multis libellis de *Scythicis illis in Asiam ipsamque Judæam armis*, *Josia rege*. *Zephaniæ* totus in irruptionem illam *Scythicam in Judæam*. *Habacuc* ejusdem ævi, a capite ad calcem in idem illud *Scytharum in Josiam bellum*. Ut non defuescat Cl. vir philologiæ fontes & rivos, historiam veterem, consulere, integrum hac vice illi dedico ac dedico *Habacucum*, ejusve in *Scythas illos tragædiam*, quam his ipsis diebus, mense hoc Junio, publicis in academia nostra dissertationibus, auditorio frequenti, illustrare libuit.

buit. Habebit dein, si placuerit, & *Zephani-
am in Seythas*, quin & *Jeremiæ libellos in Scy-
tharum in Josiam arma*.

Agnoscet interim vir Cl. subobscurum, tan-
tum non atrum suum argumentum : In li-
bris historicis regum & chronicorum, perpar-
vis compendiis, nullam factam esse mentio-
nem Scytharum, unde colligendum sit, Scy-
thas non invasisse Palæstinam Josiæ ævo. U-
tinam in iisdem libris historicis quæсивisset
vir sagax *Nachumum*, *Habacucum* & *Zephaniam*,
tres prophetas Josiæ ætate claros, qui ratio-
nem dedissent silentii, quare ipsimet cum
suis scriptis silentio sint præteriti. Cum his
autem prophetis superstitibus, historia, quam
totis libris cecinerunt, plus quam parvis hi-
storicis compendiis est conservata. Quam
quæso exile argumentum ex oculis? sensu
imbecilli : Non leguntur hæc in illo, isto,
compendio historico, non adeo extiterunt.
Quasi vero nec mente uti viros deceret, quæ
sensus externos judicii usu longe excedit, in
compendiis quibuscunque exteris & sacris
volvendis. *Nachum*, *Jeremias*, *Zephania*, *Ha-
bacuc*, locupletissimi rerum Scythicarum in
Judæa historici scriptores, integris in Scythas
monumentis. Hi omnes sacratissimi in *ter-
tium in Judæam Scytharum bellum commentarii*,
admiranda luce. *Scrib. in acad. Julia a. 1726.*
die 6. Junii, jovis.

Habacuci tragoedia in Scythas, re-
ge Idanthyrso, Judæam depopulantes,
afflictissimo Josia judæorum rege,
*juxta Herodotum, Strabonem, Justinum, Eusebi-
um, Usserium.*

(A. 1726. d. 31. maj. ven.)

I*nscriptio* non Habacucum habet autorem,
sed Efram, vel alium divinum sacrorum ope-
ram collectorem, a captivitate Babylonica:
tum, quia titulos libris suis præfigere moris
communiter non erat, tum quod se ipsum
non appellasset prophetam. Tametsi enim
vera dixisset, modestia tamen etiam a vera illa
appellatione forte abstinuisset, exemplo Amosi.

Θέσπισμα, ὅσοντες προσεγίνωσκε χαβακκὴν ὁ
προφήτης. *Oraculum, quod præsagivit Chabacuc
propheta. (in Scythas, rege Idanthyrso, in Pa-
læstina Josia rege grassantes, brevi dissipan-
dos.)*

*Chronologia Scytharum, Judæam Josia rege
depopulantium, in lucem libri tragici Habacuci.*

Judæor. R. Assyri. R. Ægypt. R. Medor. R.
Josias a. 31. Chinalad. Psammet. Phraortes.

1 - - - 7 - - 28 - - 17

2 - - - 8 - - 29 - - 18

Cimmerii, a Scythis nomadibus pulsi, ex Eu-
ropa in Asiam Sardes venerunt, rege Sardium
Ardye.

3 - - - 9 - - 30 - - 19

4 - - - 10 - - 31 - - 20

A

5

Judæor.R. Affyr.R. Ægypt.R. Medor.R.
Jofias Chinalad. Pfammet. Phraortes.

5 - - - 11 - - 32 - - 21. Phraor-
tes obfedit Ninum.

6 - - - 12 - - 33 - - 22. In obfi-
dione Nini perit.
Cyaxares.

7 - - - 13 - - 34 - - 2. Obfedit
Ninum, victis præ-
lio Affyriis.

8 - - - 14 - - 35 - - 3. *Scythæ*,
rege Idanthyrfo, veni-
unt ex Europa per Cau-
casi fines ; in Mediam
ruunt ; Cyaxarem, in
obfidione Nini occupa-
tum fundunt ; Ninum
ab obfidione liberant ;
Mediam occupant, &
totam Afiam octo an-
nis fequentibus pervä-
dunt.

9 - - - 15 - - 36 - - 4

10 - - - 16 - - 37 - - 5

Scythæ his annis in Syria graffati.

11 - - - 17 - - 38 - - 6

12 - - - 18 - - 39 - - 7

Cum *Scythæ* Syriam depopularentur, cœpit
Jofias hierofolymam & Judam ab idolis purga-
re, Chilkia summi facerdotis confilio.

Judæor.R. Affyr.R. Ægypt.R. Medor.R.

13 - - - 19 - - 40 - - 8

Jeremias præfagivit aliquot libris, Scythas illos ex Syria in Judæam penetraturos, regnumque expilatos. v. Cap. I, 14. 15. Cap. IV, 12. 13. Cap. V, 15. seqq. Cap. VI, 2. 22. Cap. VIII, 16. Cap. X, 22. Cap. XIII, 20.

14 - - - 20 - - 41 - - 9

Jeremias proximam Scytharum invasionem ex Aramæa, denunciare perrexit.

15 - - - 21 - - 42 - - 10

Jeremias continuavit Scytharum in Judam vim nunciare.

Scythæ Judæam invaserunt, omnia depopulantes v. *Eusebius* ad hunc annum. Conf. *Usserius*, f. 64.

Habacuc tragædiam scripsit in Scytharum proximam cladem.

16 - - - 22 - - 43 - - 11

Scythæ ægyptum ingressuri a Psammeticho retenti.

Scythæ per Palæstinam redituri, Ascalone templum Veneris spoliarunt.

Cyaxares magnates Scytharum convivio excepit, ebrios trucidavit, populo Scythico ex Asia in Europam redeunte.

Cyaxares obsedit Ninum & expugnavit, Assyriaco regno deleta. v. *Uss.* f. 63.

17 - - - - - 44 - - 12

18 - - - - - 45 - - 13

Josias templum cœpit restaurare.

*Herodotus, Strabo, Justinus, commentarii
historici in Habacuci tragœdiam in Scythas.*

Herodotus, lib. i. cap. 102. seq. f. 44. seq. De-
joce defuncto, qui annos tres & quin-
quaginta regnavit, filius ejus Phraortes su-
scepit imperium. Qui solo Medorum impe-
rio non contentus, bellum ante omnes in-
tulit Persis, eosque primos in potestatem me-
dorum redegit. Quibus nationibus potitus,
valida utraque, mox Asiam subegit, aliam
deinceps atque aliam invadendo gentem :
donec ad Assyrios oppugnandos pervenit,
ad eos inquam Assyrios, qui Ninum incole-
bant, quondam omnium principes, sed nunc
a focis per defectionem desertos, alio-
qui per se bene habentes. Adversus hos ex-
peditione suscepta Phraortes, secundo ac vice-
simo quam regno potitus est anno, cum ple-
raque exercitus parte periit. Post obitum
ejus, Cyaxares filius, Dejocis nepos, successit.
Qui dicitur multo majoribus suis fuisse forti-
or, & primus Asiaticos populos in turmas de-
curiasse, primusque in suum quosque ordinem
distribuisse hastatos, equites, sagittarios, cum
prius omnia promiscue fuissent confusa. Hic
est, qui (sub finem regni & vitæ) cum Lydis
bellum gessit, quo tempore in ipsa pugna dies
in noctem est conversus : Quique tota supra
Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis su-
is omnibus, copias duxit adversus Ninum, si-
mul & patrem ulturus & civitatem ipsam ever-
surus.

surus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio. Qui Cimмериis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt, & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam penetrarunt. Est autem a lacu Mæotide ad Phasin usque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: E Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: Sed una duntaxat natio interjecta est, Saspies, quos ubi transieris, continuo occurrit Media. Scythæ tamen hac non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hic Medi cum Scythis congressi, prælioque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro *Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in ægyptum contendunt.* Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammetichus occurrens ægypti rex, muneribus precibusque effecit, ne ulterius progredierentur. *Scythæ vero regredientes,* cum in urbem Syriæ Ascalonem pervenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum depecularunt, inter cetera, quantum equidem scio, hujus deæ fana vetustissimum. Siquidem, quæ in Cypro est ejusdem deæ ædes ex hac prodiit, quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quin etiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt.

At vero dea ipsa templi spoliatoribus eorum-
que posteris morbum immisit femineum :
Quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ, se vi-
delicet illo morbo ob id laborare, & ab ipsis,
qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos
conspici, quos Scythæ ipsi enareas, i.e. execra-
biles, seu execrationi obnoxios, appellant. Ita-
que octo & viginti annos (*octo annos*, Justino
diserte pronunciante) Scythæ imperium Asiæ te-
nuerunt, quo tempore omnia injuriose & superbe
imperitando vastarunt. Siquidem præter tributa,
tantum a singulis exigebant, quantum iis imposuis-
sent, & tributis non contenti, singulorum etiam bo-
na passim prædabantur. Plerosque igitur ipsorum
Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebria-
tos interemerunt. Et hoc modo recepto imperio,
iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ce-
perunt. Posthæc Cyaxares, ubi quadraginta
annis, comprehenso Scytharum imperio, regnas-
set, vita functus est.

Strabo lib. 15. f. 687. Megasthenes refert, Idan-
thyrsam Scytham, factis in Asiam excursioni-
bus, attigisse etiam ægyptum.

Justinus, libr. 2. Scytharum gens antiquissi-
ma semper habita ; quanquam inter Scythas
& ægyptios diu contentio de generis vetusta-
te fuerit - - - Argumentis superatis ægyptiis,
antiquiores semper Scythæ visi. - - - Justi-
tia gentis ingeniis culta, non legibus. Nul-
lum scelus apud eos furto gravius, quippe si-
ne tecti munimento pecora & armenta haben-
tibus,

tibus, quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum non perinde ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanæ iis usus ac vestium ignotus est, quam continuis frigoribus urantur. Pellibus tamen ferinis aut murinis utuntur. Hæc continentia illis morum quoque justitiam edidit, nihil alienum concupiscentibus. Quippe ibi divitiarum cupido est, ubi & usus. - - - - - Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quam in his (græcis) cognitio virtutis. *Imperium Asiæ ter quæsivere*, ipsi perpetuo ab alio imperio aut intacti aut invicti mansere. - - Gens laboribus & bellis aspera; vires corporum immensæ; nihil parare quod amittere timeant; nihil victores præter gloriam concupiscunt. Primus Scythis bellum indixit Vexoris, rex ægyptius, - - - Scythas ab ægypto paludes prohibuere: inde reversi, Asiam perdomitam vectigalem fecere, modico tributo, magis in titulum imperii, quam in victoriæ præmium imposito. Quindecim annis pacandæ Asiæ immorati uxorum flagitatione revocantur, per legatos denunciantibus, ni redeant, sobolem se ex finitimis quæsituras, nec passuras, ut in posteritatem Scytharum genus per feminas intercidat. His igitur Asia per mille quingentos annos vectigalis fuit. Pendendi tributii finem Ninus rex Assyriorum imposuit. Sed apud Scythas medio tempore duo regii juvenes, Ylinos & Scolopitus, per factionem opti-

matum domo pulsi, ingentem juventutem secum traxere, & in Cappadociæ ora juxta amnem Thermodonta confederunt, subjectosque Themiscyreos campos occupavere. Ibi per multos annos spoliare finitimos aſueti, conſpiratione populorum per infidias trucidantur. - - - Horum uxores cum viderent exilio additam orbitatem, arma ſumunt - - - Aſiæ quoque nonnullas civitates occupavere. Ibi Epheso, multisque aliis urbibus conditis, partem exercitus cum ingenti præda domum dimittunt. Reliquæ, ad tuendum Aſiæ imperium remanſerant - - - Scythæ autem *tertia expeditione Aſiana*, (tempore Cyaxaris) cum annis octo a conjugibus & liberis abſuiſſent, ſervili bello domi excipiuntur. Quippe conjuges eorum longa expectatione virorum feſſæ, nec jam teneri bello, ſed deletos ratæ, ſervis ad cuſtodiam pecorum relictis nubunt; qui reverſos cum victoria dominos, velut advenas, armati finibus prohibent. Quibus cum varia victoria fuiſſet, admonentur Scythæ mutare genus pugnæ, memores non cum hoſtibus ſed cum ſervis præliandum, nec armorum ſed dominorum jure vincendos, verbera in aciem non arma deferenda, omiſſoque ferro virgas ac flagella, ceteraque ſervilis metus paranda instrumenta. Probato omnes conſilio inſtructi ſicut præceptum erat, poſtquam ad hoſtem acceſſere, inopinantibus verbera intentantes adeo illos perculerunt, ut quos ferro

ferro non poterant, metu verberum vincerent, fugamque, non ut hostes victi sed ut fugitivi servi capefferent. Quicunque capi potuerunt, supplicia crucibus luerunt. Mulieres quoque male sibi conscia, partim ferro partim suspendio vitam finierunt. Haftenus *Justinus*.

Non differunt historici isti, nisi in regiminis intervallo, quo Asia potiti Scythæ, in hac tertia in Asiam expeditione, quando Herodotus videtur asserere, Scythas *οὐκτώ & viginti* annos imperium Asiæ obtinuisse, Justinus non nisi *οὐκτώ*. Sed & hic consensus blandus, amanuensium errore sublato. Herodoto suus restituendus legitimus numerus, historiæ ex fatis congruus: pro *οὐκτώ καὶ ἑκοσι*, restituatur *οὐκτώ ἢ δέκα*, *οὐκτώ* aut *decem*. Quomodo Herodotus & Justinus suavissime conspirant. Eumque exiguum annorum numerum tota historiæ series abunde confirmat. Siquidem indubitatum, Scythas advenisse ex Europa in Asiam, cum Cyaxares prima vice obsideret Ninum, cum Cyaxare tunc fuso Ninum ab obsidione liberarent. Atqui circa annum Josiæ octavum Cyaxares Ninum obsedit, Phraorte circa annum Josiæ septimum cæso. Initium proinde adventus Scytharum fuit Cyaxaris obsidio & bellum in Ninum, puta circa octavum Josiæ annum. Deinde finis expeditionis Scythicæ per Asiam fuit Cyaxaris altera Nini oppugnatio vel obsidio. Hæc autem contigit, quando Cyaxares Scytharum magnates lauto

convivio exceptos interfecerat. Atqui illa secunda & ultima Nini obsidio per Cyaxarem incidit in annum Josiæ decimum sextum, agnoscente & Usserio: Cum circa annum Josiæ decimum quintum, Eusebio quoque observante, Scythæ in Judæa ac Palæstina essent grassati. Ab anno itaque octavo Josiæ, quo Scythæ advenerunt, usque ad annum Josiæ 16. quo Scythæ abierunt, Nino mox expugnata, non nisi octo sunt anni, Justino expresse definiti. Atque ita externa historia lumen sacræ est fulgidissimum, ad illustranda perobscura prophetarum scripta aptum natum. Uti *Habacuci* liber ex Scytharum historia suam nanciscitur sententiam, ita & *Jeremiæ* & *Zephaniæ* libri plusculi, eodem tempore rege Josia in Juda scripti, ex iisdem Scythicis rebus, tunc in Judæa gestis, nativam suam accipiunt lucem: Quippe qui, cum Scythæ in superiori Asia victricia sua circumferrent arma omnia depopulando, Judæis prænunciarunt, adfore mox barbaros illos & immanes externos Europæos populos & in Judææ finibus, pro pari spolio.

Ejusdem plane argumenti alter quoque *libellus Jonæ symbolicus*, quo autor, Josiæ ævo clarus, vel ipse Chilkias summus sacerdos, ut apparet, *adventum Scytharum*, rege Idanthyrso, in *Mediam*, & *conflictum illorum cum Cyaxare*, *Ninum* obsidente, luculenter admodum effigiavit.

Ejus-

Ejusdem ævi scriptores sacri, Scythicorum bellorum memores: *Jonæ* autor, qui circa annum Josiæ nonum aut decimum, Cyaxare per Scythas ante Nini portas nuper fuso, & Scythis in Asia grassantibus scripsit, pro consilio Josiæ dando, ne Cyaxare victo & Nini obsidione soluta in Scytharum invasionem animum desponderet: *Jeremias*, qui imminentem Scytharum illorum irruptionem in Judam aliquot libris denunciavit: *Habacuc*, qui in Scythas, jam in Juda grassantes, librum exaravit. *Zephania*s, qui Scythas in Palæstinam irrupturos præsignificavit, & illorum e Palæstina abitum minis profecutus est.

De cetero, quod ad annos Scytharum sub idanthyrso in Asia, quos justinus dixit octo, & Herodotus visus numerasse viginti & octo, cujus numerus restitutus, ut cum Justino conveniat, videbitur obstare emendationi Herodoti, ipsa *Herodoti* fides alibi bis eodem tenore repetita, nempe *lib. 4. c. 1. f. 225.* Post *Babylonis*, inquit, expugnationem, *Darius* adversus Scythas expeditionem fecit. Nam cum floretet *viris Asia*, & magno pecuniæ proventu, cupido incessit ei Scythas ulciscendi: Quippe qui priores injuriam intulissent, cum *Mediam* ingressi essent, & eos, qui occurrerant, prælio vicissent. Etenim *Scythæ* ἑτέα δὺὼν δέοντα τρεῖς καὶ ἑξήκοντα duo de triginta annos superiori Asiæ imperitaverunt. Siquidem persequentes gentem *Cimmeriam*, ingressi *Asiam*, abrogarunt imperio *medos*, qui ante ipsorum adventum

tum *Asiam* obtinuerant. Sed *Scythas*, cum ὀκτώ
καὶ ἑκοσὶ ἔτεα, octo & viginti annos peregre ab-
fuissent, in patriam διὰ χρόνου τοσούτου post hoc tem-
pus revertentes, excepit non minor, quam *Medicus*
fuerat, labor. Offenderunt enim non exiguum ex-
ercitum sibi occurrentem, &c. In hac recensio-
ne *Herodotus* bis repetit annos *Scytharum* in
Asia 28. Posteriori loco consuli poterit eodem
modo, quo supra, ut pro ὀκτώ καὶ ἑκοσὶ re-
stituatur ὀκτώ ἢ δέκα. Sed quid de priori fiat
loco, ubi anni circumscripti, duo detriginta an-
ni. Sed & hic idem fuerit remedium, pro a-
manuensi corrigendo, ut pro δυῶν δέοντα red-
datur ὀκτώ & pro τριάκοντα, ἢ δέκα. Quod si
mirum videatur, ter ab autore eodem eundem
numerum allegari, & ter in numero esse er-
ratum; non autoris sed amanuensis culpæ
error tribuendus, qui ubi in primo loco pro
suo iudicio verba *Herodoti* in numeris muta-
vit, dein idem in repetitis similibus tentavit.
Quales per amanuenses in numeris mutationes
frequentissimæ apud omnes fere autores ve-
teres.

Habacuci tragædia *Scythica*, tribus partibus
aut intervallis, velut actibus, constans.

Pars prima tragædiæ *Scythicæ*, Cap. I. dialogus
inter *Josiam*, populum, prophetam, deum, de
Scytharum judæam depopulantium barbarie.
Primum rex *Josias*, de auxilio divino pro de-
pellendis *Scythis* nullo queritur, ut de dei
providentia subdubitet.

v. 2. Ἐπεὶ ἂν ὑπάρχων προσφωνήσοιμι! *Quamdiu, o deus, clamavero!* (ego, Josias, cum regno, in sacris, in templo vix dum reformato. Respicit in orationes publicas frequentes, quæ nomine Josiæ in templo cantatæ fuerant. Quod ergo non videretur juvare oratio publica, Scythis perseverantibus in sua tyrannide & præda, & hoc libello rex uberius in spe salutis confirmandus, magisque in fiduciam in deum erigendus. Affectus proinde regis tristis, & de dei auxilio subdubitantis, ab Habacuco effigiatus, ut consilium fiducia fieret tanto illustrius atque acceptius. Quid juvat, inquit Josias, deum invocare, qui Scythas averruncet, cum Scythæ interea in suo furore continu-ent, nec spolii finis appareat.) ἐπεὶ ὁδὸς λωὸς προσλαμβάνεις! *dum non audis!* (exaudis, juvas, Scythas arcendo, & ex judæa ejiciendo; cum ardentibus precibus publicis illi flagrent spoliandi cupidine. Frustranea, inquit, oratio publica. Quæ est tacita subdubitatio de integritate religionis, quam præ idololatria nuper amplexus erat Josias. Inanis, ait, omnis ille reformandi labor, quem tanto major excipit calamitas, cujus non apparet medela aut finis, ex religionis illius emendatæ principiis. Quomodo Habacuc pingit longas fluctuationes Josiæ & magnatum in regno, religione nuper reformata) κηράζομαι πρὸς σε περὶ ἀμύ-ξιος, *invocavero te*, (quid juvant preces publicæ contra Scythas) *de injuria!* (a Scythis in præfenti in-

injusto bello judæa illata, regnum spoliando & expilando) ἐπεὶ ὁδὸς σῶσεις! *dum non servas!* (non a Scythis, diris hostibus,) judæam vastantibus, liberas? Irritæ orationes publicæ, & aliorum, contra Scythas, his sine metu in prædando perseverantibus.

v. 3. Πρὸς τί μὲν φανερώσεις μοι πόνον, *Quare videre finis me* (sentire & experiri, Scythis grassantibus,) *ærumnam*, (miseriam regni publicam, hoste hoc omnia exhauriente) καὶ μῶλον ἐνόπτη; & *molestiam* (calamitatem a Scythis regno illatam) *inspicias?* (fers, dissimulas, non succurrendo, non juvando, Scythas non arcendo.) ἐπεὶ σκέδασις καὶ ἀμυξίς ἀντικρύς μᾶ. *dum depopulatio & violentia* (Scytharum, Judæam depopulantium) *est coram me!* (in præsentī bello non cessat, cum dolore meo & regni omniumve subditorum exhaustorum) ὁθεν ἐστὶ διαφθορὴ (ἐξίς) *Unde* (ex illa negata aut dilata dei ope) *est lis*, (non privata sed publica, communis populi desperabundi vox, in contemptum religionis nuperrime a Josia reformatæ. Erat enim maxima adhuc pars regni idolis addicta, ex magnatibus æque ac plebejis. Horum adeo voces ignominiosæ in Josiæ novissimum reformandi institutum, & novam religionis formam, ipso facto & effectu inanem, cum deus non videatur curare & attendere suos tantopere afflictos. Quæ lis in regno est fluctuatio non solum tecta ipsius Josiæ sed & in primis regni caput, quibus vetus religionis forma

forma placeret in idolorum cultu, qui ægerri-
me ab illis abirent, secuturi Josiam, de quibus
Jeremias eodem hoc tempore fufissime) καὶ
δέννος Φατίζει. *Contumelia* (populi) *pronunci-*
at: (impatientes cives regni contumeliose ju-
dicant & loquuntur de vero deo, & illius no-
viter a Josia inchoata religionis reformatione,
quam probris incessunt, præ impatientia, ido-
la præferendo summo numini. Quæ est effigies
sermonum publicorum per regnum, tempore
illius belli scythici, de Josiæ reformatione re-
centissima, quam despuerent aut inutilem pro-
nunciarent. *Populus* reformationem Josiæ te-
mnit, quæ in adversis non juvet, his verbis:

v. 4. Ἀλλὰ γὰρ ἐπέχει (Φεύγει) παράδοσις!
Utique cessat lex! (juste temnitur religio judai-
cæ ab ipsis judæis, qui in Josiæ novo cultu
nihil inveniant præsidii in calamitate publica,
uti præsentis Scytharum invasione: Qui ma-
lint idolis multis servire, quam uni deo, pro
Josiæ instituto.) ἐπεὶ ὁδῶς ἐξήσιν εἰς τὸ νικῶς
θέμις, *quia non prodit* (praxi & eventu publico,
usu regni communi,) *in victoriam* (ut pal-
mam obtineat integritas, virtus, veritas, reli-
gionis puritas, ut vincat justitia) *jus*, (justa deī
dijudicatio de rebus humanis, de suo populo
judaico, quem protegere oportebat, non per-
dere, non per hostes pessundare. Justitia, ait
populus, dei vacillat, qui non probis bene,
sed malis ex voto succedere res jubet. Judi-
cium dei, ajunt, iniquum, dum boni succum-
bunt & mali superant. Non judicat deus ex
æquo

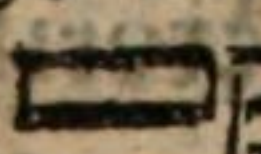
æquo. Accusatur deus, per populi impatientis contumeliam, injustitiæ. Lex & religio judaica, urgent, ajunt, judicium æquum & rectum : sed hæc Josiæ reformatio illum legis usum tollit, quæ deum injustum potius demonstret, ipsummet religiosissimum Josiam cum suo regno gravissime per Scythas affligendo.) ἐπεῖκεν σρεβλὸς κεντροῖ τὸν δίκαιον, *quia pravus* (Idanthyrus, Scytha, cum suo exercitu, in injustissimo præfenti bello) *confodit* (regnum convellendo, subditos expilando & trucidando) *justum* : (Josiam, cum suo reformato regno.) ἀλλὰ γὰρ ἐξήσκι θέμις ἀγκύλη. *Utique prodit* (publico omnium sensu & judicio æstimatur) *jus* (dei, quem colat Josias cum suis,) *perversum*. (qui suos affligi sinat per Scythas, quos tueri & defendere oportuerat contra injurias Scytharum. Haetenus affectus regis & magnæ subditorum partis, inter bonos ac reformatos æque ac idolis addictos, qui Josiæ reformationem ignominiose contemnerent, prætextu auxilii nullius in præfenti bello Scythico, injustissimis hostibus.)

Propheta ad publicam hanc fluctuationem regis & gentis respondet, hortatur ad patientiam & suadet fiduciam in deum, cum promisso indubitatae mox secuturae salutis, Scythis abigendis.

v. 5. Ὁρᾶτε ἐπὶ τὰς γονὰς, *Intuemini has gentes*, (Scythas præfentes, attendite proxima illius fata, brevi perituri. Quia vetus versio græ-

græca a verbis hebraicis discrepat, & ad illius tenorem verba græca in novo testamento sunt allegata, pro more illorum temporum, non opus est anxietate Pocokii, qui in Porta Mo-
fis sese torquet, ut verba illa græca difformia cum hebraicis conciliet.) καὶ παπταίνετε, & *cir-
cumspicite*, (proximum belli hujus Scythici ex-
itum considerate) θαυμάζετε καὶ θαμβεῖτε, *mi-
ramini & stupete*, (spe & fiducia proximi in
Scythis dissipandis auxilii divini, quod con-
tra omnium opinionem admirabile & im-
provisum futurum; uti eventus altero sta-
tim anno docuit, quando Scytharum princi-
pes a Cyaxare inter pocula interfecti, & to-
tus exercitus Judæam totamque Asiam reli-
quit.) ὅτι ἀποτέλεσμα ἀποτελεῖ ἐφ' ἡμέραις ὑ-
μῶν. *quia opus perficit*, (perficiet, Scytharum
exercitum disjiciendo) *diebus vestris*, (quod
sequenti statim anno, Josiæ 16. evenit, prima-
tibus Scytharum a Cyaxare obtruncatis, exer-
citu in Europam reverso. Οὐδόλως ἐπιμένετε,
Non confiditis, (quæ est exprobratio impatien-
tiæ ac diffidentiae, in Josia æque ac subditis,) ὅτε ἐξαγορεύεται. *quando pronuntiatur*: (ex-
presse vobis nomine dei denunciatur, nempe
hoc dei effatum, quod de Scythis proxime
averruncandis sequitur:)

Deus Josiæ & regno promittit salutem:

v. 6. Ἦκεν ἡνὶ ἐγὼνὴ καταμαχόμενος τὰς Σκυ-
θας! Certe ecce ego (deus) debellabo (expugnabo,
uti saepe est ἀντιμαχόμενος) hosce Scythas!

(Dei manu hi Scythæ brevi abhinc sternendi. Alibi חַלְדָּאִים sunt χάλδαιοι, Chaldæi : iique iterum pro diversis locis diversi. Alii sunt Chaldæi Babylonis, five in urbe & regno Babylonix, de quibus sacri & exteri scriptores copiose. Alii sunt Chaldæi Pontici, χάλδαιοι, χάλυβες alio nomine. Quomodo patria Abrahami in Arabia finibus, juxta Basanitin, supra Jordanem, vocata כַּשְׁדִּים *Ur chasdim*, Chaldæotum Ponticorum seu chalybum, qui ex Ponto in hos Arabia fines per colonias quondam digressi. Ex qua urbe Arabica *Ur Chasdim*, quæ *Gessur* postea brevius appellata & *Chazor*, in Babyloniam progressi coloni. Omnes vero hi in Arabia & Babyloniam chaldæi orti ex chaldæis Ponticis, quibus Chalybum cognomen, alio sono, de quibus Strabo ceterique geographi, & nos alibi fufe. Hi ex Ponto in Syriam, Aramæam, Arabiam, indeque porro babyloniam cum seculis digressi. Hi Asiatici Chasdim, Chaldæi. Sed apud Habacucum *chasdim* sunt Σκύθαι, *Scythæ*, iique *Europæi*. Quæ vocum propriarum æquivocatio frequentissima. e. g. *Cuschim* nunc sunt *æthiopes* seu *Abessinii*, nunc *Phacusenses*, *ægyptii*, nunc iterum alii, de quibus suis locis. Commentatores, æquivocationis illius immemores, totum exinde Habacuci opus detorserunt in Babylonios, speciatim in Nebucadnezarem, de quibus ne per somnium quidem Habacuc cogitavit, omnibus characteribus

ma-

manifestis testibus, quorum nullus in Babylo-
nios quadrat. Historia temporis suo lumine
veros hic *Chasdim*, *Scythas*, detegit, in quos o-
mnia illa insignia exacte cadunt. Ceterum
illa promissione ore dei regi Josiæ data, instar
oraculi brevis, velut interloquendo, dum Josiæ
animus turbatus valde, redit propheta ad prio-
rem Josiæ animum sollicitudine & diffiden-
tia plenum uberius & vividius exprimendum.

Josias rex hæsitat ac pergit, spectata *Scytha-*
rum truculentia :

Ἡδὲ ἡ γονὴ ἡ ἀλμυρὰ καὶ ἀνήμερος, *hæc gens*
(*Scythica*, duce *Indathyrso*) *amara est & im-*
mitis, (qui sunt ipsimet characteres, *Scythis*
ab exteris tributi ; de quibus & *Herodotus* di-
serte pronunciat, quod non solum tributa pro
arbitrio exegerint, sed & omnia omnibus eri-
puerint.) ὁ κελευθείων ἐπὶ τὰ ἔυρη χέρσιν, τῶ κα-
τεργαζομέναι σκηνώματα, ὅσα περ ἔδóλως αὐτῶ, *qui*
vagatur per lata regionis, (quæ sunt ipsa pene
verba *Herodoti* de his *Scythis* per *Asiam* va-
gantibus, universa diripientibus. Qui per *A-*
siam superiorem pervenerant jam in *Palæsti-*
nam, ad prædandum.) *ut subjuget tabernacula*
(sedes, urbes, pagos,) *quæ non sunt ipsius*, (in
quæ illi nullum jus, nullus titulus, nisi rapi-
næ.)

v. 7. Ὁμὸς καὶ φοβερός αὐτός, *sævus & for-*
midabilis ille est (*Indathyrsus* cum suis, barba-
rus, qui obvia quævis diripiat sibi que vindi-
cet, *Herodoto* teste. *Propheta* fluctuanti & de-

sperationi vicino Josiæ & populo iterum respondet nova promissione propinquæ vindictæ divinæ a Scythis sumendæ.) Μετ' ἐκείνῃ, ἀπὸ τοῦ θεοῦ (a deo, cujus antea promissionem de Scythis debellandis dederat,) δικάσιμος αὐτῷ *supplicium ejus* (Indathyrsi, Scythæ, & populi aut exercitus ejus) καὶ τίσις αὐτῷ ἐξεύσεται, ὅτι *pœna ejus* (Scythæ) *prodibit*. (Altero anno Cyaxares capita Scytharum inter pocula submovit, singulari dei providentia. Josias, solatii & hujus immemor, præ affectus turbine & mœroris vehementia, pergit in querelis de Scytharum horundem truculentia:

v. 8. Κέλλῃσι τε μᾶλλον ἢ πανθῆρες συρῖσαι αὐτῷ, *currunt præ pantheris equi ejus*, (Indathyrsi, Scytharum exercitus. Thracici, Scythici equi ab agilitate ac celeritate celebres.) καὶ ταχύνοισι μᾶλλον ἢ λύκοι (ἀβρότης) ἐσπέραι, ὅτι *properant præ lupis noctis*. (nocte ad prædā festinantibus. Acris comparatio Scytharum cum feris, pantheris & lupis, ob rapiditatem. Vesperæ aut noctis significationem, non Arabia. hic tuitus est Bochartus in Hierozoico.) Αὐξοῦνται κατὰφρακτοὶ αὐτῷ, καὶ κατὰφρακτοὶ αὐτῷ μακρόθεν προσβαίνουσι, *Numerosi sunt equites ejus*, (exercitus ingentes Idanthyrsi) ὅτι *equites ejus e longinquo veniunt*, (ex europa ultra Caucasum, quorum sedes ad lacum Mæotidem. Dein & in ipsa per Asiam expeditione ex una regione in aliam, remotiorem etiam, concitato cursu properare fueti) πτόνται κατὰπτερῇ ὄρεσι, *volant*

volant ut aquila, (equites Scythæ perniciosissimi) ἢ σπέρχει πρὸς τὸ καταναλίσκειν, *quæ festinat ad vorandum*, (ita Scythici illi exercitus in Asia ex una regione in aliam celeres, ad novam subinde prædam.)

v. 9. Ὅλος αὐτὸς εἰς ἄμυξιν προσβαίνει (φθάνει) *universus ille* (exercitus Scythicus) *ad injuriam venit*. (cujus bella injusta, non nisi ad spolia: quod Josias suo præsertim loco deplorat.) κυματία προσώπων αὐτῶν, *Æstuatio vultus eorum* (equitum Scythicorum, de regione in regionem volantium,) εἰς τὸ κατεναντίον, *antrosum*, (recta properant turmæ illæ Scythicæ, quorsum constituerunt) καὶ ἐπισυνάγει καθότι κροκάλην ἀποικισμόν, ὅς *colligit ut arenam prædam*. (scopus Idanthyrfi in ista per Asiam expeditione non nisi præda. Quod Josias suo expertus exemplo dolet.

v. 10. Αὐτὸς τὰς ἄρχοντας χλευάζει, *Ille* (Idanthyrfus cum exercitu suo Scythico) *reges ridet*, (non solum præ fastu sed & præ contemptu armorum & præsidiorum contra Scytharum impetum. Nulla illis regum reverentia, nec Josiæ, quibus insultat, bonis eorum inhians, poscens & tollens, ferus & inhumanus, nec summis parcens personis, quæ nec illum ullo læferant modo; in quibus Josias.) καὶ αἰσυμνητῆρες καυχασμὸς αὐτῶ, ὅς *principes sunt illi cachinnus*. (magnates regnorum, belli quoque duces, siqui Scythiis arma obvertere tentarent) Αὐτὸς περὶ ὅλης σαυρώματος καυχάζεται, *Ille* (Scytha)

tha) *de omni munimento ridet*, (cui nihil sit expugnatum difficile, cui vel præ metu se dedere cogantur sponte, quamprimum deditionem poscat.) ὅποτε σωρεύει ψαφείαν, *dum aggerit humum*, (ad expugnandam urbem) τότε αἰσθεῖται αὐτό, *statim capit illud*, (munimentum quodvis, ut prompta omnium sit deditio & subita expugnatio metuentium.)

V. II. Εἰς τότε Φαλαγγῶν ἀνδρα, *Tunc effertur animo*, (Idanthyrus expeditionum facilitate & victoriæ promptitudine arrogantior subinde factus) καὶ ὑπερβαίνει ὅς exsuperat, (excedit fastu) καὶ ἀθεμιστεῖ. ὅς scelestus se gerit, (jura gentium libere transgressus, nulla æquitatis in vastando ac diripiendo habita ratione.) Τόσον κράτος αὐτῷ τῷ λογίῳ αὐτῷ. *Tantum robur suum* (belli, in Asia ipsaque Judæa subjuganda & diripienda) *numini suo*. (Marti tribuit; quod Scytharum numen præcipuum, cui armorum successum & belli gloriam acceptum ferrent, more aliarum gentium, quæ suis quæque numinibus suam vindicabant prosperitatem. Quod non postremum doloris in Josia argumentum, qui fata illa idolo a Scythis tribui indigne fert, unius dei conscius.)

V. 12. Ἀλλ' ἔχι' ἰνὴν μετὰ τῷ κατεναντίον ὑπάρχον Λογία μου. *Nonne tu ab antiquo deus numen meum*, (Contra Scytharum idololatriam, Martis cultu, quem & in Palæstina exercuerit idanthyrus, opponit Josias in hoc dialogo, prudentissimo Habacuci consilio, suam religionis inte-

integritatem , ab omni idololatria immu-
nem & liberam. Profitetur primum veri dei
æternitatem ; cum numina gentium , cum
marte Scytharum , essent artificum ope-
ra. Dein characterem illi tribuit augu-
sti , qui solus polleat majestate & impe-
rii summa potestate , cum idola nihil sint
& nihil possint. Tertio addit providentiæ &
regiminiis supremi auctoritatem , numinis infi-
gni : Quod unius illius dei , æterni , supremi ,
nutum & dictamen observet ; unde suum di-
cit numen , qui solius illius providentia se re-
gi sciat , cujus adeo verbum , oracula , leges ,
statuta , observet , ab omni idololatriæ com-
mercio. Vnde quartum annectit titulum)
ἅγιος μὲν ; sanctus meus ? (religionis a Josua
reformatæ symbolum , unus in cultu sacro sco-
pus , unus ille sanctus , reverendus , colendus.
Quæ omnia Scytharum Marti universæque
Scytharum religioni directe opposita. Quos
omnes veri numinis characteres propheta soll-
licite conjunxit , non solum , ut animum Jo-
siæ in pura illa possessione ac religione conser-
varet , & ne ad idola parentis & avi relabere-
tur præ desperatione , præcaveret , sed etiam
ut fiduciam Josiæ & regni in verum deum ,
pro regno a Scythis liberando , corroboraret :
Qui totus libri scopus. Interrogatio , eaque
flebilis , est fortis affirmatio , pro intensi affe-
ctus robore. Est vividissima fiducia decla-
ratio , in spem salutis , pro regno e manibus

Scytharum liberando. Quorsum vota & desideria.) Πόμαλα ἀποθανόμεθα! *Ne pereamus!* (in hoc Scytharum bello, horum injuria & violentia.) ὑπαρχων! εἰς δικάιωτον *O deus!* *ad supplicium* (quod ab idanthyrso totoque exercitu Scythico sumas, pro tua justitia!) Θημάτισον αὐτὸν *statue eum!* (Non impunitum abire finas trucem hunc populum, Judææ quoque exitiosum.) ὦ κύριε! εἰς τὸ κατακρίνειν τάξιν αὐτόν! *O domine!* (pro tua potentia) *ad dampnandum* (puniendum) *constitue eum!* (indathyrsum cum suis! Qui brevi post per Cyaxarem fracti sunt, cæsis ducibus præcipuis.)

v. 13. Καθαρός γλήναις, τῷ μὴ ὁρᾶν πονηρεῖν, *Purus es oculis*, (justus es judex, inquit Josias.) *qui non possis videre* (ferre in indathyrso) *malum* (damnum Judææ illatum) καὶ παπτάσκειν εἰς μῶλον ὅς *intueri* (connivendo, dissimulando) *molestiam* (a Scythis Judææ creatam, regno exhausto) ἔδολως πλεονεκτεῖς *non potes*; (pro justici judicis animo & affectu. Quæ est nova petitio Scytharum averruncandorum, vi justitiæ divinæ, cum illi injustissime agant omni suo armorum usu. Quæ obtestatio justitiæ divinæ, in Scythis repellendis, est nova declaratio fiduciæ & spei in deum vindicem positæ. Quod summo studio propheta agit, pro Josia & regno erigendis, & in agnitæ religionis puritate conservandis, ne ad idola nuper abjecta redirent præ desperatione, qui reformationis tristem experirentur fructum

Etum, in mera calamitate positum. *Προστίμην παπταίνεις εἰς καθυφήτας ;* Quare nunc intuearis (tanquam injustus judex, dissimules, non vindices, injustis illis Scytharum direptionibus non movearis ?) *πρævaricantes ?* (idanthyrsum cum Scythis suis, contra omnem æquitatem Judæam depopulantes, ferendo. Quæ est effigies impatientiæ in rege Josia & populo: Vnde tecta subdubitatio de veritate religionis tunc reformatæ. Patientia ex tolerantia hostium, subditos subvertentium, tacite accusatur in deo, qui non succurrat tempestive injuste pressis & afflictis.) *Ἐξαργήσοις, Otiosus sis,* (pœnam non sumas ab his Scythis ; Quæ interrogatio admirantis, est indignationis index, & querelæ de judicii iniquitate, dilata pœna a Scythis grassatoribus sumenda. *ἐπιτῶ λαφύσσειν σρεβλὸν dum absorbet improbus* (idanthyrsum, Scythæ, injusta arma Judæis inferens) *δικαιὸν μᾶλλον ἐκείνῃς ;* justiore se ? (Josiam, innocentem, respectu Scytharum, quos nulla ratione offendisset. Justitiæ & injustitiæ mentionem facit in hoc Scytharum negotio Josias, & illius nomine propheta, non solum in belli causam injustam respiciens, sed & in characterem Scytharum solennem & gloriam justitiæ vulgatam, quando Scythæ celebrati in orbe præ ceteris populis justî, quasi justitia proprius esset Scytharum character, quo de & Justinus differuit. Propheta & Josias illam pervulgatam gloriam justitiæ in præfenti

Afiatico bello negant Scythis, hic injustissimos appellant, in patria sua justos, ubi non sit materia justitiæ exercendæ, opum defectu: Hic, in opum affluentia illos raptis vivere, & injustitiam rapinis exercere. Justitiam suam opponit Josias injustitiæ Scytharum; innocentiam suam, qui Scythas nunquam læsisset, neque ansam injustæ illi depopulationi dedisset, culpæ & injuriæ Scytharum, qui præter jus fasque Josiam adorti. Quam Scytharum iniquitatem, in laceffenda innocente Judæa, pingit propheta fusius ac luculentius, affectu Josiæ:

v. 14. Καὶ σκευάτοις ἄνθρωπον ὅς τις *facias* (inter illa Scytharum spolia) *hominem* (Josiam cum subditis haberi & tractari ita a Scythis Judæam finas aut permittas) καθάπερ ἰχθύας τῆς λίμνης; *tanquam pisces maris?* (qui nullius sunt juris, expositi omnium arbitrio capientium. Quæ est luculenta effigies deprædationis Scythicæ, qui Asiaticos, Palæstinos, in his Judæos, bonis suis exuant pro suo beneplacito, tanquam nullius juris homines, uti pisces capiuntur, qui sunt nullius, ab omnibus. Quæ est tacita accusatio providentiæ divinæ, quæ videatur permittere Scythis liberam prædam, haud aliter ac si deus non haberet curam Judæorum, qui deum agnoscant dominum, protectorem,) καθάπερ ἐρπυσικόν, ὁδολῶς βασιλεύοντος τινος αὐτῶν; *tanquam reptile, (aquatile,) quod caret domino?* (quod cedit capienti cui-

vis,

vis, cum nulli competat hero aut domino. Ergone deus, ait, est judæorum dominus, ut Scythis sit integrum, deo connivente, Judæos & Josiam capere pro lubitu ac expilare penitus.

v. 15. Ὅλον αὐτὸν *Totum illum* (Josiam, justum, cum innocentibus subditis,) ὅγκῳ ἀλιεύει. *hamo piscatur.* (idanthyrfus omnia Judææ bona sibi vindicat, tributis primum exactis, dein & raptu & spolio, haud aliter ac pisces capiuntur hamo. Figuram bellicæ deprædationis sumit propheta studio a piscatura, quod Scythæ degerent ad Pontum Euxinum & paludem Mæotidem, piscatura exercitati. *Hamo* autem effigiavit propheta, nomine Josiæ, *acinacem Scytharum*, qui incurvatus; isque index armorum Scythicorum.) Ἀγυρεῖ αὐτὸν ὀρμίστῃ αὐτῶν *in unum congregat illum* (idanthyrfus Josiam, ejusque populum, eorum nempe bona,) *reti suo.* (acinace suo, armis suis, instrumentis prædæ ac direptionis.) καὶ ἐπισυνάγει αὐτὸν ὅς *coacervat eum* (Josiam, quoad omnem subditorum substantiam, per enormia tributa prævia, secutam dein omnium bonorum direptionem, Herodoto diserte de his per Asiam grassantibus Scythis memorante.) κυρτάματι (κύρτη, κυρτίδι,) αὐτῶν. *sagena sua.* (acinace, armis, exactiōibus bellicis.) Ἀλλ᾽ οὕτως γὰρ γανύσκειται καὶ ἀγαλλιᾶται, (ἀγάλλεται..) *Propterea gaudet* (idanthyrfus, ex piscatura illa aut exactiōe libera & divite,) ὅς *gloriatur*, (excurrente Scytharum exercitu præda locupletato.)

V. 16. Ἀλλ' ἔτι γε σφαγιάζει ἀγκιστρῶ αὐτῷ *Quare* (*præ gaudio*) *immolat reti suo* (*idanthyr-
sus, cum suis sacrificia faciens suo idolo, Marti, & suo acinaci, qui in sacris Scytharum pars cultus divini, quem cum marte colunt, utrique suffiendo ac immolando.*) καὶ ἀνδρα-
κίζει κυρτώματι αὐτῷ. ὅ *suffitum facit sagenæ suæ:* (*acinaci, martis instrumento, exemplo & more numinis.*) ὅτι ἐπ' αὐτοῖς μεμυρισμένος λαχμὸς αὐτῷ, *quia illis* (*reti & sagenæ, acinace, armis*) *pinguis sors ejus,* (*pinguium piscium magnorum copia, prædæ abundantia.*) Figura rur-
sus petita a thynnibus, pelamidibus, piscibus per-
magnis & pinguiissimis, qui in Ponto Euxino accolarum opulentia & victus lautissimus. καὶ χίλος αὐτῷ λιπαρός. ὅ *cibus ejus nitidus,* (*copi-
osus, largus, delicatus, pro piscium istorum natura, & spoliolorum amplorum ac largorum deliciis.*

V. 17. Εἰ παρ' ἐκείνων παρακενώσοι ὀρμίσαν αὐτῷ; *Num propterea sæpe evacuet* (*idanthyrsus*) *rete suum?* (*Num in tali prædandi consuetudine, in tali idololatræ cultu martis & acinacis, in tali gloriola prosperi sui successus bellici, nunquam desinat spoliare?*) Quæ interrogatio est indignantis Josiæ & subditorum de continuo libero Schytharum prædandi negotio, sine freno, nec dei manu.) καὶ πάνποτε εἰς τὸ νεκρῶν γονὰς; ὅ *semper sit* (*idanthyrsus, victoriosus,*) *ad necandum gentes?* (*Josiæ subditos, quos sine retinaculo expilet & excoriet?*) ὁδὸς μείλις-

σολτο; non deliniatur? (Num idanthyrfus semper pergat esse tam immitis, qui nullis vel largissimis tributis abunde pensis, possit arceri a regni depopulatione.)

Pars II. tragædiæ scythicæ; Cap. II. (a. 1726. jun. d. 3. lun.) Prophetæ & quinque execratorum diræ in Scythas. Prophetæ respondet ad illas Josiæ querimonias, animum ejus & regni in fiduciam in deum invitans, solatio divino confirmato de Scythis certo fugandis.

Cap. II, 1. Παρὰ συντηρήσιος μὲ ἐγὼ νῦν διαμένω δὴ,
In functione mea ego persisto, (promissiones superiores de Schytis brevi post arcendis & divina manu plectendis, Josia cum suis servato, firmas & inconcussas esse significat. Munus jam esse suum, datam illam promissionem repetendi & confirmandi: utpote cui hoc negotii divinitus sit datum, Josiam in proximæ salutis spem erigere. Hæc prophetæ vigilia, cura & functio, in opere demandato, pro Josia consolando, qui certus esset, Scythas non everfuros regnum judaicum, sed salvum relicturos.) καὶ ἐπὶ ἀνίσταμαι δὴ παρὰ σωρώματος, &
persisto in propugnaculo (solatia priora Josiæ de novo inculcandi & in fiduciam eum magis magisque pelliciendi. Propugnaculum prophetæ est propugnaculum Josiæ antea a propheta monstratum contra ulteriores Scytharum injurias, fiduciam puta in deum; hac tutum fore Josiam pronunciat. In hoc Josiæ propugnaculo se perstare ait, in fiducia roborando, haud aliter ac miles suum defendit munimentum.

καὶ σκοπέω, τὸ ὁρᾶν, τίμὲν Φράσοι διάπερ ἐμῶ
Œ observo, visum, quid dicturus sit per me, (quod
prophetæ præloquium ante sequentem adhor-
tationem, novamque aut confirmatam pro-
missionem, facit ad autoritatem oraculi hujus
demonstrandam, cui tuto fidere possit Josias.)

καὶ τί μὲν ἐπιστρέψοιμι πρὸς κατάγνωσιν μου. *Œ*
quid respondeam ad reprehensionem mei (quando
in præcedenti Josiæ sermone, propheta sub-
inde sed frustra consolante, Josias semper per-
rexit conqueri de Scythis, & libero prædandi
studio, quasi nec attenderet deus, nec ullus
justitiæ aut vindictæ esset locus. Quæ longæ
Josiæ querimoniæ acris erant reprehensio pro-
phetæ, qui polliceretur dei nomine sine fru-
ctu, sine desiderato eventu, Scythis indefi-
nentur grassantibus in regno, idque pessun-
dantibus. Oraculum Habacuco prophetæ in
loco suggestum de Scytharum proxima clade:

(v. 2.) ἀπαντᾷ ἔν μοι ὑπαρχὼν καὶ χρημα-
τίζει. Respondet igitur mihi (prophetæ) deus, (ad
querimonias Josiæ mitigandas) Œ dicit: κα-
τάγραφε πρόγνωσιν, Scribe provisionem (præsa-
gium divinum de Scythis mox dispellendis.)
καὶ φιάρινε ὑπὲρ τῶν πλάκων Œ clare exprime in
tabulis, (distinctius jam futura fata indathyr-
fi & Josiæ denuncia, quam antea factum.)
ἀλλὰ μὴ ἐνεκα Φροντίσοι ἀναγορεύσων αὐτήν. ut
curet, (perpendat, studeat, consideret, adver-
tat,) qui leget illam, (provisionem præsentem,
in hoc libello jam porro explicatam: Nempe:)

(v. 3.) Ἦκεν, ἔτι πρόγνωσις *Certe, adhuc pro-*
visio (*prænunciata perniciēs Scytharum &*
salus Josiæ) εἰς τὴν τεταγμένην, *ad tempus*, (*ad*
breve tempus, in proximum annum) καὶ ἐκ-
 Φανεῖ πρὸς τὴν ἐρχομένην, *Et patefaciet tandem,*
 (*deus, quod altero statim anno in Scythis*
per Cyaxarem obtruncatis & ex Palæstina
ac toto Asia emigrantibus, impletum) καὶ
 ὁδὸς καταψεύδοιτο. *Et non mentietur* : (*Quæ*
est non solum veracitatis in præfagio confir-
matio, sed & apologia contra susurros adver-
santium, prophetam promississe liberationem
regni e manu Scytharum, sed omnes esse spe
falsos. Respondet noster, *Non mentietur de-*
us, ut sunt qui prophetam mentiri dicant.)
 Ἐὰν διαμέλλῃ, *Si cunctetur*, (*cunctari videatur,*
dum non uno statim alteroque mense, vel pri-
mo statim a Scytharum adventu anno, illos
arcet, dum menses videantur ruere, Scythis
non coercitis, sed furere & prædari pergenti-
bus,) προσδόκαε αὐτόν. *confide illi.* (*Quæ est*
blanda & seria invitatio ad fiduciam & spem
immotam in promissionem Josiæ datam de
Scythis certo mox e Palæstina emigraturis.)
 Ἦκεν προβαίνων προσβήσεται, *Certe adveniet* (*de-*
us, pro auxilio contra Scythas ferendo) *proxi-*
me, ὁδὸς χρονεῖ. non tardabit, (*ad opem feren-*
dam, Scythas propulsando. Quo argumento
 & apostoli usi, pro confirmandis christianis in
 fiducia & spe in deum, ad liberandum pro-
 xime christianos e manu Judæorum illius ævi,
 qui

qui christianos affligerent misere, imminente indubitato reipublicæ judaicæ excidio. Vid. *Heb. X*, 37.

v. 4. Ἡνὶ, λελόφηται (ψυχῇ) *Ecce elata* (fastuosa, arrogans, tumida mens indathyrsi; qui factus supra luculenter a propheta descriptus, qui omnibus regibus & principibus, legibus & juribus se superiorem venditet. Cap. I, 4. 13. *improbis* audit Indathyrfus, *injuriosus*, cap. I, 3. 4. 9. seqq. *prævaricator*, cap. I, 13. Pro versione græca, unde voces a scriptoribus N. T. allegatæ, cum hebraicis concilianda, intempestive se macerat Pokokius in l'orta Mosis. Versione græca, utpote publica tunc usi scriptores N. T. græci.) ἡδόλως ἤγειραι ψυχὴν αὐτῷ ἐπ' αὐτῷ, *non recta est mens ejus in eo.* (indathyrso, qui omnia fastuose, nulla dei habita ratione, omni humanitate abjecta, peragit: unde & infallibile dei de illo judicium, qui tantam iniquitatem & armorum injustitiam non dimissurus impune.) αὐτὰρ δίκαιος, *sed justus* (Jofias, cum suo regno, qui in Idanthyrsum nihil commisit, quod illa violentia dignum. Jofix in hoc libro ordinarius justus character, cap. I, 4. 13. Quare Eusebio in chronico Jofix epitheton justus; *Jofias justus.*) ἐπ' ἐπιμονῇ αὐτῷ *in fiducia sua* (in deum, protectorem justorum, & vindicem injustorum & pravorum) βιοῖ *vivit.* (servatur, liberatur, e manu hostium eripitur; Jofias indubitato e manu Scytharum eripietur, modo deo constanter con-

confidat, in illo spem ponens. Peribit idanthyrus, quod altero anno evenit, servabitur Josias, quod itidem successit. Illum arrogancia & malitia perdet, hunc justitia & in deum fiducia servabit. Specialis hæc vere sublimis sententia Habacuci, de rebus & fatiis idanthyræ & Josiæ, elegantissime translata est ab apostolo in generalem doctrinam de justitia christianorum & in deum fiducia. Uti Paulus ex Gen. 15. speciale exemplum fiduciæ Abrahami transtulit appositissime in generalem de fiducia & apud deum justitia doctrinam.

v. 5. Ἐπεὶ κεν εἶν ὁ ἀνὴρ καὶ θυφίησι, *Quoniam ergo hic vir (idanthyrus) prævaricatur, (in justitiæ leges enormiter peccat: Voce יין non vinum sed virum denotari docet præter manifestum contextum etiam relatio vocis יין, cum idem bis fere soleat dici. Et quidem voce rariore jain alluisse videbitur in nomen idanthyræ.)* ἐπίκτερος ἀγριος (γαυρὸς) *vir ferus, (efferus, superbus, fastuosus,) καὶ ἑδὼλως εὐνοεῖ, neque est humanus, ὅσπερ, qui (idanthyrus cum suo Scythico exercitu sanguinolento) εὐεύνει καὶ ἀπὲρ λάκκος ψυχὴν αὐτῆς, dilatat tanquam sepulcrum animum suum, (cupiditatem suam, qui alienis bonis inhiet,) καὶ αὐτος ὡς ὁ θάνατος, ὅς ipse ut mors est, (omnia absorbens, integra regna consumens, totam Asiam subjugando) ὅς ἑδὼλως εὐφεται, quæ non satiatur, (dum mors nunquam expletur, Scythis pariter insatiabilibus) καὶ ἐπισυνάγει πρὸς ἑαυτὸν ὅλας τὰς γονὰς*

γονὰς, & congregat ad se omnes gentes, (sepulcris inexplebilibus) καὶ πυκάζει πρὸς ἑαυτὸν ὅλας τὰς δῆμους, & stipat ad se omnes populos : (ut nihil a morte sit immune, Scythis mortis rapacitatem imitantibus.)

v. 6. Ἀλλ' ἔτι τηλίκοι ὅλοι *Annon* (ideo, propter tantas in omnes Asiæ nationes injurias) *illi omnes* (expilati a Scythis populi, in quibus & Judæi) ὑπὲρ αὐτῶν σύμβολον Φατίσοιεν (αἰνέξοιεν) *de illo* (idanthyrso) *symbolum proferant* (imprecantes v. Mich. 2, 4.) καὶ συλλογισμόν, (ἀναλογισμόν, λέξιν,) & *sententiam*, (symbolicum dictum argutum & elegans, pungens interim & acre) ἀποφθέγματα εἰς αὐτόν ; *apopthegmata* (dicteria acerba) *in illum* ? (idanthyrsum.) ὥστε μαρτυρήσοι. *Vt dicat* : (hic, ille, iste populus, a Scythis tortus, tanquam execrator aliquis, pro more orientalium, qualis Bileam in Israëlitas existere debuerat. Execrator primus : καὶ τῷ περισσεύοντι ἂν ἑδόλως αὐτῶν, *Væ* (idanthyrso, Scythæ,) *qui cumulat, quæ non sunt ipsius, ἕως ἁμετρον !* (μεχρις οὗτος ;) *in immensum !* (Quousque ! Qui fine fine & modo exhaustit uti alios Asiaticos ita & judæos) καὶ καταβαρύνοντι παρ' ἑαυτῷ ἀπόθετον ! & *qui aggravat apud se depositum*. (Quando idanthyrsum bona aliorum sibi vindicavit ; ut aliena bona in ipsius manu sint velut pignora & deposita, in quæ illi non sit jus nisi mutui, quæ reddere tandem oporteat. Quæ est perelegans rapinarum Scythicarum descriptio, sub ratione pænæ secuturæ,

ræ, quæ aliena illa bona reddere jubeat, haud aliter ac deposita, quæ in se sunt aliena bona.

v. 7. Ἀλλ' ἔχῃ αὐτίκα (αἰφνιδίως) κομήσῃσι το-
μισαί σῃ; *Annon subito venient fœneratores tui?*
(quorum tu bona accepisti, in quibus Cya-
xares primus, quem idanthyrſus regno suo
exuerat in principio belli. Annon Cyaxares
iterum primus arma in te vertet, erepta bona
e manu tua recuperaturus? id quod altero sta-
tim anno factum) καὶ ἐξεγερθήσονται δανεισά-
σῃ; ὅῃ *annon expergefient creditores tui?* (Qui
tibi opes suas crediderunt, quando tu illas ar-
mis furripuisti. Idanthyrſi prædam fore in-
fortunatam, dum male parta male sint dila-
pfura.) ὅπως ἢς εἰς σκεδάσµῃς ἐκείνοις, *ut sis*
in direptiones illis (jure talionis.)

v. 8. Ὅτι τὴν ἐλήστευσάς' ὄχλῃς περισσῃς, *Quo-*
niam tu prædatus es (latrociniis; quod elogi-
um idanthyrſi latronis & prædonis) *gentes mul-*
tas, (Asiam, Palæstinam, Josiæ regnum ex-
pilando,) *λητεύσῃσι σε ὅλον ὕστερον δήµων, præ-*
dabuntur te omnes reliqui populi, (jure talionis,)
μεθ' αἱμάτων ἀνθρώπων, propter cades hominis, (ho-
minum, Judæorum) καὶ ἀμύξιός χέσῃ, ὅ *in-*
juriam provinciæ, (Palæstinæ, Judææ, quæ il-
lius pars,) ὀχύρῃ, *urbis, (in Palæstina, תרבות cin-*
neret, haud longe a Scythopoli, ad boream
ad lacum Genesaret. Videri utique queat,
urbem Scythopoli vicinam a Scythis esse de-
letam, ut Scythopoleos gloria & potentia e-
mineret, quam extollerent. Vocata illa urbs

uti cinneret, ita & גִּינוֹסָר *Ginnosar* & *Serongia*,
ut & *Scharon*. Cui vicina, ad lacum Gene-
faret, versus boream, vallis florentissima. *Ti-
beriadis* nomen ferum.) καὶ ὅλων ἐπικαθεζομέ-
νων ἐπ' αὐτῷ, & *omnium sedentium in illa* (urbe
munita, Cinneret. Execrator secundus :

v. 9. Οὐαὶ πορίσαντι πορισμὸν πονηρὸν ὑπὲρ δό-
ματ' αὐτῆς, *Va* (indathyrfo) *qui convasat lu-
crum malum pro domo sua*, (familia sua, integris
gentibus exhaustis, Judæis quoque exutis.) τῇ
θηματίζειν ἐπὶ τῷ μετεώρῳ οἰκίον αὐτῆς *ut ponat in
excelfo sedem suam*, (Verosimile, Idanthyrfo in a-
nimo fuisse, certam aliquam pro Scythis, & pro
sua sede, arcem in Asia, præcipue Palæstina, con-
stituire, ubi federet, Asiæ dominus. Et videtur
quidem mente volvisse Idanthyrfus veteres
Scytharum historias, quando Scythæ seculis
superioribus bis totam Asiam sibi subjugave-
rant, primum rege Taunasi, qui per mille &
quingentos annos Asiam Scythis reddiderat
tributariam; usque ad Ninum illo in Asiam
Scytharum dominio continuato. Deinde, in
tanto intervallo, Scythæ, ducibus Ylinofo & Sco-
lopito, qui e Scythia in Pontum venerant, & in
Themiscyra sedem suam fixerant, secundam
expeditionem per Asiam, Palæstinam, susce-
perant, centum annis in Asia imperantes. In-
dathyrfus ergo, memor proavorum & rerum ab
illis gestarum, adeoque utriusque illius ma-
gnæ per Asiam expeditionis, pro dominio A-
siano occupando & servando, indigne tulerit,
Ni-

Ninum Asiæ evasisse dominum & Scythas suo in Asiam dominio privasse. A Nino igitur usque ad Assyriorum regem Chinaladanum cum Assyrii Asia fuissent positi, Scythis exclusis, animum sumserit Indathyrfus, antiquum illud Scytharum in Asiæ dominium jus recuperandi. Occasionem nactus fuerit ex Medorum fortuna assurgente & Assyriaci imperii finem moliente. Experti Scythæ, Arbacem, Dejocem, Phraortem, Cyaxarem, Medos, acquisita armorum potentia Nino ruinam parare cœpisse. Vnde appareret, Medos futuros Asiæ dominos. Quamobrem gloriæ majorum memor Idanthyrfus, domini in Asiam a viti cupidus, neque vero Medis cessurus, tempestivum crediderit, Cyaxare Ninum denuo obsidente & ad imperium asiaticum adspirante, Arbace, Dejoce, Phraorte præeuntibus, arma jam tandem tertio ex Europa in Asiam movere exemplo avorum suorum, pro dominio in Asiam denuo acquirendo, Assyriis iterum post Ninum excludendis. Quæ ratio fuerit, quare ante omnia Cyaxarem, in obsidione Nini occupatum, aggredieretur, ut Medi a suo in Asiam obtinendam scopo arcerentur. Quibus debellatis apertior futura via ad Asiam invadendam & Assyrios frangendos. Apparet vero, quod Assyrius Chinaladanus tecte Indathyrsum acciverit, in spem Medorum fundendorum, unde Indathyrfus invidia in Medorum & Cyaxaris florentissimam fortunam excitatus, consilium Asiæ invadendæ

sumferit. Tametsi enim Assyriis illum vocaverit pro copiis auxiliaribus contra Medos, Idanthyrus tamen hac occasione arrepta suum texerit consilium. tum Medos tum Assyrios ipsos, a dominio in Asiam deturbandi, & Scythis iterum Asiam reddendi devotam ac tributariam. Certe successus & eventus animum hunc & scopum testentur. Ad exemplum itaque proavorum Taunasi & Ylinosi, Idanthyrus suos jam tertio exercitus in Asiam duxerit, pari fine & modo, omnes Asianos subjugando, tributum exigendo & expilando. In qualibus expeditionibus magnis, maximarum gentium & regionum, necessaria una atque altera sedes praesidium ac gubernatorum, qui absentibus supremis dominis vectigalia suis temporibus quaerant, & in devotione subiectos fervent, tranquillitate integra. Apparet igitur, jam in prima illa per vetusta expeditione Scytharum per Asiam, rege Scythico Taunasi, Scythas fere per totam orientem sedes pro Scythis apparasse, ac urbes Scythicas condidisse. Certe in ipsa Palaestina, quae non ignobilis nec postrema Asiae ratione gloriae & opum, Scythae remotissimis aevi multas condidere circa Jordanem & lacum Genesareth urbes. In quibus caput extulit in media Palaestina urbs amplissima Betschan, Graecis aperte *Σκυθόπολις*, quae urbs magnifica & potens evasit, sita sub lacu Genesareth ad austrum, ad Jordanem, in magni illius campi latere orientali. Hanc locupletissimam Scytharum

rum urbem conditam esse apparet in primo illo Taunasis Scythæ per Asiam, ad ægyptum usque bello. Quam dein Ylinos, in secunda excursionem per Asiam, amplius extulerit, victor Asiæ novus, secundus. Certe, quando Israelitæ post illa tempora Canaanem seu Palæstinam occuparunt, inter alias urbes magnas Betschan five Scythopolis jugum Israelitarum non admisit, quam expugnare Josua non potuit. Nec fere apparet, vel Davidem vel Salomonem Scythopolitanos subjugasse, qui etiam post captivitatem babylonicam, pristinae suæ gloriæ & potentiae compotes, usque ad hierosolymæ excidium ultimum perstitere, Judæis inimicissimi, teste Josepho. Haec proinde in media Judaea Scythopolis, Taunasis & Ylinosi quondam sedes in Palæstina, illustris. Ylinos in superiori Asiae sedem habebat alteram, ad Pontum Euxinum, Themiscyram, ad Thermodontem fluvium. Vnde Ylinos, tanquam ex sua in Asia jam sede, exercitus suos movit, & per totam Asiam duxit. In eandem hanc sedem, vel utramque, Themiscyram & Scythopolim, collimasse videtur Habacuc, quando de Idanthyrso pronunciat, quod injusta lucra spoliis corradendo intenderit excelsam sibi parare sedem pro domo sua, puta in Asia, exemplo proavorum Taunasis & Ylinosi, in quos oculos vertit & Habacuc. Erant sane prophetae rerum antiquarum peritissimi, qui gentium vetusta negotia & fata curate noverant, quorum fere

perpetuo in suis scriptis mentionem facere
sueti. Quomodo Amos commendat Phacu-
sensium pervetusta exempla migrationis ex
ægypto in palæstinam ante obitum Abraha-
mi. Huc itaque Habacuc, de Indathyrso
pronuncians, quod turpia ex spoliis & præ-
dis lucra colligat pro domo sua, ut sedem
sibi paret excelsam idanthyrsus, Scythia, ve-
stigia legens Taunasis & Ylinosi. Neque
sedem in excelso ponere, est plane novam pa-
rare aut condere arcem vel urbem, sed vete-
rem Scytharum jure jam olim conditam, tenere,
amplius munire aut firmare. Neque sedes in
alto, præcise situm denotat, sed robur & mu-
nitionem.) τὴ ἀναστέλλεσθαι μετ' ἐπιτυχόντος πο-
νησῃ. *ut subtrahat se e casu malo.* (ut certa urbe
munita pro sede posita, sit certum refugium
in casu valde dubio vel adverso, ut eo tuto con-
fugere ac se suosque tueri possit. Cum omni-
um belli ducum experientia docuerit, even-
tus belli semper esse ancipites, de tuto refugii
loco consilium omnium. Scythopolis itaque in
Palæstina commodum visum refugii recepta-
culum, casu aut eventu belli dubio.)

v. 10. Εξέτασας αἰχὺνὴν δόμῳ σου, Consulisti
(Idanthyrse, consulis) pudorem domui tuæ, (cujus
consilii te pudeat aliquando, exitu ex Asia im-
perato, vel & principibus Scytharum cæsis,
quod per Cyaxarem mox confectum.) κατα-
στρέφειν δήμους περισσὸς subvertendo populos multos,
(consilium hoc, inquit propheta, nomine im-
pre-

precantis, propudiosissimum, cujus ipsum & familiam ejus jure aliquando pudeat & pœniteat, ex populis subversis, infontibus, & non promeritis, velut Judæis, quærere opes & splendorem: ex aliorum damno suum quærere commodum & lucrum. Tributum tolerabile futurum, sed subversio gentis, intolerabilis. Tale, ait, Scytharum lucrum, ex spoliis gentium infontium, non Scythis commodo & honori, sed pudori, cujus Scythas hos & posteros merito pudeat. Pudor vero est ipsum etiam damnum quod passuri prædantes; ut ex damno nascatur pœnitentitia & pudor. καὶ ἑδύνησας εἰς ψυχὴν σου. *Et inique egisti (agis) in te met.* (Quæ est non tantum iniquitatis manifestæ exprobratio, quam ipse Idanthyrus cum suis aliquando luat, suo exitio, sed & falsa reprehensio jactatæ justitiæ Scythicæ, cujus virtutis gloria orbem impleverat. Hæ injustæ extorsiones, ait propheta, damnant Scytharum gloriam pervulgatam, de eorum justitia, qui jam in aliis bonis diripiendis iniquissimi & sceleratissimi. In semet ipsum vero inique Idanthyrus egisse tali judæorum aliarumque gentium oppressione, est, iniquitatis illius justam illum daturum pœnam. Quam sane altero statim anno dedit cæde sui & suorum principum per Cyaxarem.

V. II. Ἦκεν, πέτρος μετ' ἑρχος κἀάξει Certe, lapis e pariete clamabit (in celsa sede Idanthyrformanda aut firmata, in urbe Scythopoli, aut

alia, nulla securitas futura Idanthyrſi. Infelicem fore illam munitionem & ſpem ſecuritatis. ex lubrico iniuſtitiaſe fundo, ex iniquiſſimis rapinis murorum loco poſitis. Lapides ex domo & ſede clamatuſos, & accuſatuſos indanthyrſi iniquitatem, in ſpoliis illis & opibus extortis, quibus componatur domus Idanthyrſi: ut lapides parietum ſint perpetuæ quaſi voces de iniuſtitia heri Scythæ. καὶ γόμφος μετὰ ξύλων ἀπαντήſει ἐκείνῳ & *clavus ex ligno*, (trabe) *reſpandebit illi* (lapidi, de injuria heri querenti. Ut tota domus imprecatione perpetua reſonet, ex omnibus velut parietibus & trabibus, ob injuſtas rapinas, ex quibus domus compaginata. Quod eſt nuncium infelicis inſtituti, aliorum, Judæorum, damno, ſuam conſtruere ſedem in Aſia, pro imperio in Aſiam conſtanter ſervando. Infeliciffime hoc idanthyrſo ceſſurum. Execrator tertius:

v. 12 Οὐαὶ τεχνιτεύοντι ἀγορὰν αἱματηροῖς, *Væ* (idanthyrſo) *exſtruenti*, (munienti, locupletanti) *urbem* (Scythopolin) *cædibus*, (inter prædandum paſſim perpetratis, inprimis in proximis illis Palæſtiniis, Judæis. Cædes ſunt ſpolia cruenta. καὶ ἱκανῶντι ὄχυρον ἐπὶ βλάβῃ & *adaptanti munitionem* (Scythopoleos) *damno* (alieno, præſertim in vicinia Judæorum in regno Joſiæ.)

v. 13. Ἀλλ' ἔχι, μεθ' ὑπαρχοντος ſεβαςῶ! δῆπερ *Nonne, ecce, a deo auguſto* (decretum, effatum ſequens, de exitio Scythis his impendente) *nempe*: κοπιῶσι δῆμοι διάπες πυρσῶ (Jer. 51, 58.)

Labo-

Laborant populi (Scythæ hi, fatigant se in munitione Scythopoleos roboranda, pro firmo Scytharum receptaculo in Asiatico imperio) *pro igne* (quorum res ac munitiones igne alio hostili facile consumendæ.) καὶ ὅμιλοι διαπερὰ γῆς κοπῶσι, *Et turbæ* (exercitus Scythici) *pro vano lassescunt* (Quorum labor in urbe Scythopoli pro idanthyræ sede asiatica communienda, vanus & inanis futurus, idanthyræ mox occumbente.

v. 14. Ἡκεν ἐμπληρωθήσεται, *Certe, implebitur* (Vindicta illa, mox de Scythis prædonibus fumenda, declarabitur ac manifestabitur publice proximis annis, ut omnes in Palæstina palam agnoscant vindicem justī dei manum, ut fama feratur publica de Scythis a deo perditis,) ἡ χέρσος *hæc regio* (Palæstina, in qua tunc idanthyræ prædari pergeret, ac Judæos exhaurire) τῷ ἰδεῖν τὴν δόξαν ὑπάρχοντος *cognitione gloriæ dei*, (ut Scythis his extinctis & exercitu pulso, manifeste agnoscat divīna justā vindicta, quæ est majestatis & potentiæ ac justitiæ divīnæ; Num. 14, 21. Videtur collimare in exemplum pristinum Sancheribi, tempore Hiskīæ, quando Sancherib securus non cavit Æthiopis Tearconis aut Tirhacæ, numerosi peregrini exercitus, subitum adventum, qui ex improvīso nocte Sancheribi castra aggressi, totum Assyriacum exercitum una nocte fuderunt, ut mane cum reliquiis copiarum suam fuga salutem quærere cogeretur Sancherib, qui

qui dein vix domum reversus a filiis in templo cæsus erat. Apparet fere, Habacucum in simile quoddam Scythis impendens fatum collimasse. Siquidem tum Cyaxares invigilaturus occasionem, tempestive aggrediendi Scythas, tum Psammetichus rex ægypti, Scythis in Palæstina grassantibus & in ægyptum porro tendentibus, illam Scytharum irruptionem non erat passurus. Qui proinde cum Scythis conflicturus, & divina providentia superior evasurus, exemplo & fortuna veteris Tearconis tempore Sancheribi. Venit sane mox Psammetichus cum exercitu obviam Scythis in ægyptum properantibus. Tametsi vero Herodotus non meminerit conflictus inter indathyrsum Scytham & Psammetichum ægyptium, sed memoret tractatum pacis inter utrumque, quod Psammetichus muneribus & precibus Scythas retinuerit & ad abitum disposuerit; tamen hoc instans bellum inter Psammetichum & indathyrsum animos Palæstinorum erexerit in spem cladis Scytharum, cum constaret, Psammetichum, primum illo seculo totius ægypti inferioris regem, militem esse expertum & fortem, quin & fortunatum. Quin imo non obscurum erat sapientibus, prævidere, quomocunque transigeretur res inter indathyrsum & Psammetichum, finem hunc aliquem belli futurum, ut Scythis vel a Psammeticho injungeretur viciniam ægypti deserere, Palæstinam relinquere & alio commeare. Quemadmodum
mox

mox evenit, ut re cum Psammeticho transacta, Scythæ per Palæstinam remearent in Syriam, indeque ex Asia in Europam, cæsis belli du-
cibus per Cyaxarem. Prævidit igitur prophe-
ta, vel per Cyaxarem, cladis suæ per Scythas
non immemorem, Scythas iri victum & pul-
sum. Quod & per medos eventus statim do-
cuit. Hæc igitur, per quemcunque demum Scy-
tharum hostem, de Scythis victoria, his pro-
pulsis & ex Palæstina emigrare coactis, in Pa-
læstinorum adeoque judæorum gaudium eva-
sura dicitur, ut omnes dei gloriam, potenti-
am & vindicis justitiam sint publico documen-
to in Scytharum pernicie agnitori ac celebra-
turi) καὶ ὡς γὰρ νάματα ἔσκηπον *uti aquæ tege-*
bant (terram, antea illam regionem hoste in-
undante ac depopulante. Quæ comparatio
invasionis hostilis, aut exercituum hostilium,
cum inundatione aut illuvione, prophetis fre-
quens.) ὑπερ λίμνην, *plus quam mare.* (Quæ est
inundationis exaggeratio, quæ tanta fuerit, ex
hostium copia, & exercituum numero, ut non
tantum maris referret speciem, sed & maris
vastitatem superaret. Quæ est ordinaria effigi-
es hostis, cum numerosissimis suis turmis to-
tam quandam regionem occupantis & depræ-
dantis. Quomodo & in simili oraculo Es. XI,
9. similis est figura utraque, tum ratione glo-
riæ & potentiæ divinæ per totam regionem in
tranquillitate restituta manifestandæ, tum ra-
tione præeuntis belli, quo tota regio instar ma-

ris fuerat inundata. Post magnum bellum, inquit uterque propheta, magna Dei salus & magna pax & tranquiillitas.

Execrator quartus :

v. 15. Οὐαὶ πιπισκοντι ἐταῖρον αὐτοῦ, | *Væ*. (idanthyrsō,) *potanti proximum suum*, (misere affligenti vicinum suum, Josiam. Figura ordinaria a poculis nimis largis propinatis, animo & fine inebriationis ac prostitutionis secuturæ, in opprobrium ebrii, sive in ludibrium, sive tutiorem cædem, ut in oriente frequens erat. Sumpta autem hæc figura a scytharum horundem moribus patriis, largissime hauriendi ad ebrietatem. Computationes Scytharum adeo celebres, ut σκυτίζειν, sive Sytharum more bibere, esset, largissime haurire, ad mentis alienationem. De qua Scytharum ingurgitatione Herodotus. Hic a propheta his figuris descripta calamitas & injuria indathyrsi in Josiam & regnum ejus: Quod indathyrsus sic inebriaverit Josiam ut mente esset veluti motus, expositus omnibus Scytharum injuriis, impotens & imbellis factus.) ὅς σφίγγεις χεῶμα σὺ *qui exprimis utrem tuum* (quibus vasis coriaceis liquores in oriente quondam & aliis terris conditi sunt. Exprimere utrem, est fundere, infundere ex utre in vas aliud, vinum, potum. Hæc Scytharum voluptas, quam pungit propheta, pro effigianda exuberante calamitate, qua Josiam afflixerant Scythæ.) καὶ τὸ πάντως συγκεράσαι, *omnino* (Josiam) *inebriando*, (omni velut sensu privando, bonis re-

gnum

gnum exuendo ac subditos expilando. Quæ virium imbecillitas inter hostis arma, est ebrietatis imago.) *ἐνεκα παπτάνειν (ἐνοπτεῖν) λαπαρὰ αὐτῶν. ut videres nuda eorum.* (inebriatorum, enervatorum, prostitutorum. Nuditas est imago urbis, regionis, regni, aperti, & lubrici ac injuriis hostium expositi. Nuda membra ebrii, sunt partes regni & provinciæ patentes, muniti-
one nulla, aut sublata & destructa. Qualis regionis hosti expositæ status nudus, fueto scripturæ stylo *לַאֲפָרָה* *λαπαρη*, corpus inferius molle, appellatur, non munitum ossibus, ut superiores partes. Qui est scripturæ in effigiando decor. Videre nuditatem, nudum corpus, ebrii, est, imbeciliem urbem aut terram, viribus destitutam ad resistendum, tractare pro lubitu, in damnum ebrii, aut imbecillis populi vel provinciæ : ut non solum contemptus, sed & vulnera, cædes, sint libera & facilia. Quæ est expugnatio urbis aut gentis, inermis ac imbellis. Atque hæc hic loci effigies idanthyrsi armorum libere in Judæa grassantium, omnia subjugantium, spoliantium, inter resistentium cædes.

v. 16. *Στύφθηθι ὀλιγορέῃ ἄνευ δόξης. Repletor probro sine gloria !* (Quæ imprecatio est denunciatio talionis, Scythas, qui Judæos velut nudos & invalidos, tanquam ebrios, propudiose tractassent, pariter probris affectum iri per hostes, five ægyptios five medos, ut deo visum. Probrum adeo Scytharum est enervatio eorum per clades quascunque, uti gloria illo-
rum

rum est vis armorum & imperandi potestas.)
 ποτίξ ἀμα τὴν Bibe & tu! (par figura calamitatis, ab inebriationis aut temulentiae statu. Uti inebriassent Scythæ Jofiam & regnum, viribus exuissent, ita & Scythas inebriatum vel enervatum iri.) καὶ παραπλίττῃ & mente percellitor. (ut in ebrietate ratio obruitur, animus velut undis mergitur, ut mente motus sensus haud compos, imbellis fit & impotens, rationis usu carens, ita & exercitum Scytharum brevi iri tanquam inebriatum & mentis usu destitutum, ut arbitrio hostis exponatur, subigendus & obtruncandus. Quod brevi post evenit, quando Cyaxares Scytharum principes poculis adeo obruit ut mentem & vitam perderent.) εἰσφέρει πρὸς σε σκυφος εὐθύντῃ ὑπάρχοντος, Redeat ad te scyphus dextræ dei, (ut pro iusta dei providentia & vindicta velut temulentus evadat Indathyrfus, sui haud compos, potentia exutus, imbellis, fractus. Quod suo modo physice, velut ex augurio divino, impletum, quando Cyaxares illos bene potos trucidavit.) καὶ αἰνέλιον ὑπὲρ δόξης σου. & fœdum pro gloria tua. (ut miser & turpis Scytharum evadat status, rebus ipsorum in pejus mutatis. Quod altero anno evenit magnatibus illorum inter pocula cæsis.

v. 17. Ἦκεν, ἀμυξίς αὐλῶνος σκέψαι σε, Certe, injuria vallis (quam magnæ valli, cui nomen μέγα πεδίον, quæ in Galilææ inferioris planitie ampla, inter montes Tabor & Gilboa, a mari me-

mediterraneo ad Jordanem, & ad urbem Scythopolin, exercitibus suis, urbibus in illa vel dirutis vel quassatis, intulisset, cujus sedes esset in vicina Scythopoli) *teget te* (redibit in te, ut perniciiei illius des pœnam. Quæ est obliqua denunciatio Scythopoleos aliquando quassandæ, quæ jam Scytharum sedes & præsidium,) καὶ (κέδασις βοσκημάτων & vastatio bestiarum (quando Scythæ hi jumenta & pecora perdiderunt, loca culta vastando, inprimis in Galilæa, vineis cultissima,) κατέτριψεν ἐκεῖνα atterens illas. (bestias, quando Scythæ in loca culta grassati. Talio evertet & Scythas, Palæstinam depopulantes, ut qui vastarunt vastentur, qui fregerunt, frangantur. μεθ' αἱμάτων ἀνθρώπων, καὶ ἀμύξις χέρσας, ὀχύρας, καὶ ὅλων ἐπικαθεζομένων ἐπ' αὐτῆς. propter cædes hominum & injuriam provinciae, urbis & omnium sedentium in illa. v. supr. v. 8.

v. 18. τίμην ὁφελεῖ πλάσμα *Quid juvat sculptile?* (idolum Martis, quod Scythis cultum. Non proteget ait Scythas & cladem non arcebit. ὅτι ἐπλάσεν αὐτὸ ἐργασάμενος αὐτὸ quia sculptit illud artifex ejus: (non deus est, sed opus humanum, adeoque Scythas perituros non tuebitur) σήκωμα; *edicula?* (idoli sedes, nunc lignea, nunc argentea, in qua & cum qua martem circumferrent, in & extra castra. Quid prodest, inquit. Nihil. Servare Scythas nequit structura talis.) καὶ ῥέων ψευδαγωγίαν; & docens mendacium (sacrificulus, oraculorum & universæ

idololatriæ gubernatores & martis antistites, imposturæ autores & administri, quid juvant? Non servabunt Scythas in adversitate ingruente) ὅτι πέποιθε ἐργασάμενος ἐργασίαν αὐτῷ, αὐτῇ, *Quia confidit, qui fecit opus suum*, (idolum) illi, (operi, quod sculpsit. Par ratio artificis & idanthyrsi, ille fecit hic fieri iussit numen suum labore manuum. Quali operi confidere ineptissimum.) τῷ πρᾶξαι εἰδῶλα ἄλλαλα *quando fecit* (artifex, Idanthyrfus,) *idola muta* (martem, stipitem, truncum, sermonis expertem.

Execrator quintus:

v. 19. Οὐαὶ μαρτυρῶντι τῷ ξύλῳ, *Vae* (Indathyrso) *dicenti ligno*: ἐξεγείρεθ δὴ, *expergiscere sane*, (veni in auxilium, da oraculum) καὶ γενήσῃς ὅς *vigila*, (qui dicit, protege gentem Scythicam) τῷ πέτρῳ μυντῶ. *lapidi muto*. (Cum & martis idola ex varia materia, pro possessorum scopo & usu. Muta idola, verbi expertia, ad gubernandum inepta, non diu, sed simulacra inania. Αὐτὸ ῥήσοι; *illud* (idolum) *dicat* (loquatur, consulat, gubernet? Quæ admirantis & subsannantis interrogatio est fortis negatio. Ἡνὶ αὐτὸ καταπεπασμένον χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ, *Ecce illud* (idolum Martis, quod pro numine colunt Scythæ) *obductum est auro vel argento*, (non adeo deus, non numen.) καὶ πηλίκη αὔρα εἴθην ἐπὶ χορδέυματι αὐτῷ. ὅς *nullus spiritus non est in eo*. (Nec adeo in martis idolo, Scythis culto, vita aut sensus, mens aut ani-

anima, iudicium & consilium. Vana proinde Scytharum in Martem fiducia. Quæ exprobratio inanis idololatriæ, non tantum facit ad demonstrandum, Scythas frustra confidere suo idolo muto Marti, nec ab interitu per martem iri servatum, sed & ad Josiam in agnita veri dei cognitione confirmandum ac corroborandum, qui memor esset, se fiduciam & salutis spem in æternum, vivum verum deum, iuste & tuto ponere. Quorsum totus hic tendit liber. Quare postremo addit:

v. 20. *Αὐτὰρ ὑπάρχων ἐπὶ βασιλικῇ ἀγιστείας αὐτῷ. Sed deus est in palatio cultus sui sacri.* (Vera dei agnitio inter judæos, cui citra idololatriam officium præstatur in templo hierosolymitano.) *Σίγα ἔμπροσθεν αὐτῷ ὅλη ἡ χεῖρος. Sile coram illo tota regio.* (Silere est confidere illi tacito & pleno pectore, ab illo auxilium certo expectare, & attendere pœnam mox a Scythis sumendam, cum regni salute, Totum regnum judaicum hac spe animat & munit, adeoque & Josiam.

Tragædiæ Habacuci Pars III. Cap. III. (A. 1726. d. 4. Jun. martis.) Hymnus in Scythas, nomine Josiæ regis.

Qui, ut apparet, jussu regis ex Habacuci opusculo desumptus & ad cantum in templo solennem translatus. Quo fato peculiaris illi data inscriptio & subscriptio pro usu chori musici, &

frequentiori publico usu quam reliqua Habacuci tragœdia. Quæ proinde inscriptio non Habacuci sed regis Josiæ.

V. I. Ἀντιβόλησις τῇ χαβακὺν τῇ προφήτῃ πρὸς ὕμνος. *Supplicatio Habacuci prophetae* (in & ex illius tragœdia Scythica, nomine Josiæ regis precantis,) *juxta hymnos.* (Cum in opusculo tragico non referat formam cantionis publicæ, in cantum & hymni publici usum regis jussu transiit.)

(v. 2.) ὑπάρχων, o deus! (Qui character veri numinis, a Josia culti, idolis oppositus, a Josia in fronte ponitur, pro sua in illum fiducia testanda, in debellandis Scythis. Et Habacuci quidem hæc sollicitudo in componendo, animumque regis exprimendo, ut pectus ab omni idololatria immune servaretur ac publice declararetur. Recens enim erat illa reformata Josiæ religio, cum pater & avus idola, & in templi loco coluissent, magnatibus regni & civibus plerisque in idololatria pergentibus. In tanta igitur calamitate publica facilis Josiæ subnatus fuisset scrupulus, de priori religione, patris & avi, repetenda, quasi ab idolis variis varia esset speranda salus. Quibus periculosis scrupulis summus sacerdos Chilkia, cum bonis aliis, omnibus modis obviam ire necessum habuit. Inprimis, cum Josias, ante sex demum annos, cum esset sedecim annorum juvenis, instinctu & consilio Chilkiaæ cœpisset esse de emendata religione sollicitus. A quo tempore septem solum anni elapsi, qui
jam

jam, anno regiminis sui 15. cum Scythæ dominarentur, natus solum esset annos 23. adeoque valde recens adhuc erat nova illius reformatæ religio, quæ in publicis magnis regni adversitatibus non parvos pateretur insultus. Praecipue, cum summorum & imorum in regno maxima pars in idololatria avita perseveraret, quorum non postremi Josiae vel te-
 Æte vel aperte ad avitum cultum idolorumve studium redire suaderent. Hic profecto arte opus & cura, afflictissimi animum in integritate fervandi, eumque omni occasione publice declarandi, pro subditorum aemulatione. Huc proinde & oratio praesens Habacuci, nomine Josiae, religionis redintegratae documentum solenne.) *Ἀκούσθαι Θημισμὸν σ8!* *Audio famam tuam!* (Praesentio, ac praevideo, ex superioribus Habacuci promissis & praesagiis, & ex veteri israelis historia, fatorum memor, haud aliter ac si jam existeret, tonitru tuum, adversus Scythas, quos sis perditurus & e regno judaico expulsurus. Audiendi verbum refertur ad sonum tonitru, qui auribus accipitur. Tonitru vero pro divino apparatu ad pœnam & vindictam. Atque haec illa fama, rumor, sonus, decretum divinum de Scythis arcendis & ob infandam in judaeos injuriam ple-
 tendis. Audiendi proinde verbum tessera fiducia Josiae in deum, qui jam tonitru apparet, ut fulmina in Scythas mittat. Certe, ait, credo, illud futurum, ac si jam fieret aut fa-

Etum esset.) *τρέμω! Tremo!* (interea dum deus fulminet in Scythas, ego sub jugo Scytharum hæreo, trepidus ac tremulus, afflictus. Post declaratam suam in deum fiduciam, calamitatem præsentem, quam sentit, aperit in precibus, pro imploranda ac maturanda salute illa desiderata. *ὑπάρχων! o deus! ἀποτέλεσμα σὺ ἐπὶ βράχει ἐννῶν ἀναγε αὐτό, opus tuum* (liberandi, qui liberare solitus es a longis seculis populum israel e manibus hostium; opus, deo proprium, suos liberandi ab armorum hostilium vi & injuria, pro veterum exemplorum documentis; Cui similis futura liberatio præsens e manibus Scytharum.) *intra paucos annos resuscita*, (idem in his Scythis delendis age quod olim in aliis hostibus peregisti! Et proxime quidem, cito, brevi, intra paucos annos. Quod est desiderium maturandæ liberationis. Quæ altero statim anno secuta, primatibus Scytharum a Cyaxare interfectis.) *ἐπὶ βράχει ἐννῶν δείξον! intra paucos annos demonstra!* (re ipsa proxime salutem præsta contra Scythas, quam olim demonstraisti contra alios israelis hostes.) *Ἐπὶ ταράξει, in commotione* (regni Judaici, in præsentī bello Scythico) *οὐκ-τείρειν ἀναγνωρίσεις! misereri (& liberare) memineris!* (uti quondam majores sæpe servati. deo misere)

Vetera exempla israelis, de subactis hostibus victoris, ab exitu ex deserto in peræam.

v. 3. Λόγιον μετὰ Διμῶνης ἐλάδιζε, *Numen* (verum
rum

rum supremum, ad cuius nutum, verbum, mandatum, omnia gubernantur) a *Dimona* veniebat, (Exemplum allegatur in oratione primum divini auxilii, in liberando Israële, in populi incunabilis primis, sub exitum ex deserto, versus Palæstinam occupandam. Num. 13. Quando 38. annis federant in finibus Palæstinæ australibus, in limitibus Idumææ, in desertis prope urbes Cananææ amplas, Kadesch Barnea & Ezjongeber, tandem anno quadragesimo ingruente, iussit deus aliam inire viam ad penetrandum in Palæstinam; cum ab austro non succederet, successurum ab ortu. Sede- rant igitur in deserto juxta laudatas urbes in ultimis Cananææ finibus, in Idumææ confiniis. Idumææ vero urbs Duma, unde idumææ nomen, mediterranea, altera Dimona, vicina, sed magis ad austri fines. Dimona hæc haud longe ab Ezjongeber & Cadesbarnea. Dimona proinde, celebris Idumææ urbs, posita pro idumæa, in cuius terminis australibus hærebant & tot annis hæserant Israëlitæ. Quando ergo tempus jam imminebat in Palæstinam penetrandi, ante omnia adhuc semel clare erant idumæi illi rogandi, jussu dei, permitterent Idumæi transitum Israëli per suos fines, quibus nihil damni essent illaturi, modo via per Idumæos in Canaanis fundum permitteretur. Quod cum negarent Idumæi petentibus, divino oraculo imperatum Israëlitis ab ortu intrare in Palæstinam, Jordane trajiciendo. Quamobrem injunctum

Israëli, Idumæam relinquere intactam, illam præterire, & ad maris mortui ambitum se conferre, ad Moabitidis fines, ab ortu. Quod Moses cum toto exercitu executus est, iter carpens ab Idumæa ad ortum ad mare mortuum ad latus australe & orientale commeando. Venit itaque ultimo illo itinerum anno Israël ab Idumæa illiusve finibus, cum per arabiam Petræam circa mare Asphaltiten ad Moabitidis fines ad ortum commearet. Initium postremi hujus itineris, & proximi in Canaanem ingressus, erat Idumæa, in quibus finibus tam multis annis federant. Hoc itaque postremi illius ad Canaanem occupandam itineris initium, Idumææ fines, hic ab Habacuco & Josia celebratur, tanquam gloriosum victoriarum exordium. Dicitur autem *numen* inde venisse, quando Israël inde venit, quia populus numinis consilio & jussu inde movit & ad bella se composuit in Peræa. Israël numinis oraculo & auxilio a Dimona Idumææ discessit ad ortum, ad Canaanem subigendam. Numinis itaque iter hoc loco, five Israëlis cum numine, est gloriosum iter ob numinis regimen ac præsidium, victoriis amplissimis.) ἢ ἅγιος μετ' ὅλης Φαράν, *Sanctus a monte Pharan* (venit. Eadem historia itineris Israëlitici duce Mose ab Idumæa in Moabitin, uti idem bis terve clarius subinde dici a sacris scriptoribus solet. *Sancti* character idem ac *numinis*, dei iterum insigne. *Sanctum* est venerandum, honorandum, ob virtutis præ-

præstantiam & dignitatem. Et quidem in rebus Judæorum sanctum illud, quod ab omni idololatria purum: Sanctus populus, qui idola nesciret, sed solum deum coleret; & omnia sancta, quæ pura, quibus nihil cum idolis commercii; quomodo sanctitatis character in deo comprehendit sapientiæ, potentiæ, gratiæ, justitiæ, virtutis, elogia, quorum nihil in idolis. Vnde immundities encomium idolorum & idololatriæ, populique idolis addicti. *Sancti* proinde nomen notat ipsum supremum numen antea expressum. Et hic sanctus, sive deus, iterum pro populo Israël, qui sanctum illum coleret. Sanctus ibat, i. e. Israël cum sancto, illius nutu & ductu, illum colens, non idola, ab illo expectans potens auxilium in superandis hostibus obviis, pro demonstranda dei potentia & in Israël gratia. *A monte Pharan* fertur ivisse deus, Israel cum deo, quod idem ac a Dimona vel Theman, h. e. ab Idumææ finibus. Est autem *Pharan*, Ptolemæo, urbs Palaestinae ad austrum, multis aliis nominibus cognatis insignis, nunc dicta plene in sacris *Ezjon geber*, nunc *Zinna*. Quare & desertum vicinum ab austro nunc *Pharan* nunc *Zin* appellatur. Haec Herodoto *Ἰνύσας* sono affini audit. In Idumææ finibus australibus haec sita, montes habuit in vicinia, nunc a regione *Pharanis* nomine designatos, ab *Ezjon geber*. Atque ita a montano *Pharan* processisse Israël, idem ac ab Idumææ limitibus,

bus. Quomodo Deut. XXXIII, 2. ubi eadem migrationis Israëliticae historia celebratur, dicitur deus *ex Seir & montano Pharan*, i. e. Idumaeæ terminis, illuxisse, i. e. cum luce, cum fulminibus, fulguribus, fulgurantibus exercitibus, victoriosis mox Israëlitis, processisse, ad subigendos Sichon & Og, aliosque supra Jordanem populos. Pariter Jud. V, 4. idem de eadem historia clarius etiam pronunciatur, nempe processisse deum *ex Seir, ex agro Idumæo*. In textu hic incidit vox וְהַלֵּךְ, quae omnes interpretes, judaeos & christianos, mirifice exercet. Est autem vox plane superflua, nota veterum critica & grammatica pro amanuensibus. Est graecum *σελις*, *spatium parvum, lineola*. Distinguebant veteres textus in partes, velut paragraphos, spatiolo vel lineola vacua. In pentateucho tale paragraphi signum, *spatium parvum*, notatum est litera ו ex וְהַלֵּךְ *σελις*. Quod in reliquis libris neglectum. Sicubi ergo in quibusdam psalmis tale quid esset observandum, ut spatium esset relinquendum, vox haec est a viro qui exemplar aliquod correxit, expressa, in gratiam amanuensium. Sed imperitia posterorum fervavit temere voces illas criticas, quasi partem textus. Quare in explicatione universi se macerent, nescii quid sibi velit. Canebantur autem psalmi in templo per intervalla, ita ut quisque hymnus in tres ad minimum partes distingueretur; in quolibet intervallo duo sacer-

cerdotes ad aram duas tubas argenteas ter inflare fueti. Et huic adeo spatia talia ufui pro signo.

Victoria Mosis ultra Jordanem, de Sichon & Og, Num. XXI.

Ἔσχεπε μετάρσια κύδει αὐτῷ, Tegebat (deus) *cælum decore suo.* (Effigies dirae tempestatis a deo excitatae, in hostium perniciem. Cælum obductum nubibus densis, pro tempestatis initio & sede. Nubes copiosae & atrae, in tempestatis aestu, decor appellantur dei, quod tempestate fulminante suam demonstraret potentiam & ex potentia gloriam, pro rebus terrenis, inferioribus, quassandis & movendis aut destruendis. Nubes vero tempestatis aut tempestas, symbolum est apud scriptores sacros belli ferocis, quod cieat deus adversus regionem, gentem, exercitum, urbem. Hic proinde cælum nubibus in illo itinere Mosis cum populo obductum est imago belli, quod Moses gessit trans Jordanem, in Peraea, Basanitide, & vicinis terris, cum Emorhaeis, Batanaeis, & confœderatis. Contra hos populos, Mosis, ipsique adeo deo adversos, deus tempestatem excitavit, arma Mosis strinxit, eaque victoriosa & gloriosa. Hic ille decor nubium in cælo, illo aevo, contra hostes, in salutem & victoriam israëlis, hostibus prostratis, & regionibus eorum expugnatis.) καὶ κλείει αὐτῷ ἐνεπληροῦτο ἡ χεῖρς. *Et gloria ejus implebatur terra.* (Ulterior effigies tempestatis, quando

do cœlo nubibus fecundis pleno aër obnubilatur, & humus, vel inferior terrestris plaga, obscuratur, & tanquam caligine tegitur ac impletur. Haec tristis rerum facies illis, in quorum perniciem illa tempestas cedit. Haec caligo, dei appellatur gloria, qui tempestatum effectibus suam detegit gloriam & potentiam. Pariter, haec caligo tempestatis terram obumbrans, in symbolo suo est conflictuum cum hostibus israelis atra nubes. Exercituum in hostem ductorum conspectus, Israelis in hostem duce Mose procedentis facies. Dei tunc gloria impleta terra, quando hic dei populus hostes illos trans Jordanem fortiter aggressus, armis victricibus.

v. 4. Καὶ Φέγγος κατὰ τὸν αἶρα (αἰθέρα) & *splendor in aëre erat, (fulgura tempestatis, cum nubibus ruptis aër coruscaret. Et hic splendor fulgurum, ex aëre erumpentium, symbolum armorum victricium in hostes Israelis, trans Jordanem, duce Mose, Emorhæis primum cum rege Sichon cæsis, dein & Basanitico exercitu rege og fuso ac dissipato, omnibus illorum terris a victrice populo, Mose imperatore, subjugatis, innumeris hostium turmis necatis, urbibus incensis, populis spoliatis. Quæ arma Israelis victricia fuisse in volumine Mosaico sunt descripta, & in illis fulmina hæc expressa.)* κραυνοὶ ἐκ δεξιᾶς αὐτοῦ παρ' αὐτοῦ *fulgetra e dextra illius apud illum erant. (Deus fulmina quatiebat in terram, in hostes illos, Isra-*
eli

eli adversos. Quod est pro ordinario sym-
bolo successus praeliorum israelis cum hosti-
um exercitibus, in Moabitide & Basanitide,
omnibus devictis & in servitutem actis.
Deum manu sua fulmina mittere, apud omnes
gentes formula solennis, velut Virgilio, Ge-
org. i. v. 328. 329.) καὶ ἐθα μὲν γῆς ὑπεροχὴν ἰχθύος
αὐτοῦ. *Atque istic excellentia roboris ejus erat.*
(Quod maximum dei robur primitus ad tem-
pestatis effectus pertinet, quando fulminibus
universa diruuntur. A vi fulminum trans-
fertur figura ad vim armorum, quæ similiter
omnia incendunt & evertunt. Elogium hic
loci victoriæ de hostibus israelitis, trans Jor-
danem, duce Mose, deo propitio. Excellens
robur dei per fulmina est robur armati Israë-
lis in debellandis hostibus. Placet quidem in
voce חַיִּים aliis latibulum, quasi in fulmini-
bus illis & nubibus latuisse dicatur robur dei,
quomodo foret idem ac κρύφιον, cum חַיִּים
sit κρύπτω. Sed, tametsi non incongrue dica-
tur alias, in tempestate latere dei robur, ta-
men hic luculentior ex contextu & scopo si-
gnificatio excellentiæ ac eminentiæ, ὑπεροχῆς,
excellentissimum, eminentissimum, maxi-
mum, robur. Quod confirmatur eo quod
alibi sæpe dicatur apud Ezechielem חַיִּים
exellens robur ejus. Hactenus ab Habacuco
& Josia cantatæ victoriæ Mosis de populis
trans Jordanem, quos armis victricibus de-
bellavit, terris & arcibus eorum expugnatis ac
sub-

subjugatis. Atque hoc primum exemplum veteris dei potentiae & gloriae in hostibus israelis arcendis. Cui simile fatum jam in Scythiis superandis optet & expectet Josias.

Victoria Josuae de Cananaeis devictis.

v. 5. Ἐμπροσθεν αὐτῶν ἐκελεύθει βροντὴν *Ante ipsum ibat tonitru* (Continuata Mosis bella per Josuam, imagine continuatae per deum & intensae tempestatis, fulminibus fortius & copiosius vibratis. Quod symbolum exercituum Josuae, cis Jordanem, in fundo jam Palaestinae, quando Cananaei Josuae opposuere arma. His tunc etiam obvertit deus fulmina sua, arma israelitarum pariter uti sub Mose victricia, cum grandi ubique Cananaeorum clade, exercitibus omnium regum Cananaeorum in omnibus Cananaeae finibus, prostratis, regibus captis, caesis, urbibus expugnatis. Haec dei tonitrua, procedente in armis Josua & israel. Praecessisse dicitur tonitru, cum iret deus, pro sensuum nostrorum judicio, qui sonum tonitru prius audimus, quam fulmen animadvertimus, quamvis simul sint. Sic ergo adventante inque hostes ingruente Josua, & israel ad aciem procedente, tonitrua audita, quae mox in ipsa acie sequerentur fulmina, strages hostium.) καὶ ἐξίε σπινθήρ παρ' ἀσραγάλων αὐτῶν. *Exibat fulmen* (radius, fulmina, strahlen) *a pedibus ejus.* (incedente velut ac pergente in nubibus deo, in terra Josua cum Israele in hostes ruente, hos profligante ac pessundante.

Hæc

Hæc dei fulmina in Cananaeos vibrata, Josua
suis armis utente, quibus hostes profligaren-
tur.

v. 6. Ἀνέστη, καὶ ἐμέδετο χέρσῳ, *stabat* (deus,
fulmina vibrans, Josua, arma quatiens) ἔτι *im-*
perabat terræ (deus tonitruis, Josua armis, ter-
ra Canaanis subjuganda. Quod imperium
dei in tempestate, Josuæ in praeliis, Cananaea
debellata.) ὥρσε, καὶ ἀνέτριβεν γονὰς. *Videbat*,
(inspiciebat, lustrabat, deus, per tempestatem,
Josua per arma, successum fulminum & armo-
rum, in ruinam adversantium) ἔτι *conterebat*
gentes (Cananaeos, deus per Josuam & israe-
lem.) τότε διεσπαράσσοντο. *Tunc dissipabantur*
(disjiciebantur ac velut scissa lacerabantur, per
fulmina, per arma, deo & Josuadissipante) ὅρη
αἰδίσ. *montes longævi*, (Cananaea subjugata; uti
fulminibus interdum & saxa dissiliunt, & par-
tes montium corruunt. Montes hic in sym-
bolo, pro arcibus & oppidis Cananaeorum in
montibus. Hæ excelsæ Cananaeorum urbes
per Josuam expugnatae; & urbes quidem
per antiquae, a longis seculis a Cananaeis pos-
sessae.) καὶ προσέκυντον πάγοι ἡλικίας ἔτι *incur-*
vabant se (fulminibus velut fracta, armis Josuae
depressa) *saxa seculi* (antiqua, condita in faxis
altis oppida. Haec se incurvarunt, submise-
runt, Josuae, israeli,) γεώλοφοι ἡλικίας παρ' αὐ-
τῷ, *clivi seculi* (vetusti colles, urbes in collibus
sitae, a longis seculis exstructae,) *coram Illo*
(deo, Josua, ad ipsorum imperium.)

Victo-

Victoria Othnielis de Auranitis Aramaeis, primis in Cananæa occupata exteris hostibus, Jud. III.

v. 7. κατὰ πόνον ὄρῳ παρεμβολὰς τῇ χέσσαν.
Sub ærumna video castra Cuschanis. (Post res Mosis & Josuae, primum prae ceteris difficilius fatum israelis sub jugo Cuschan Rischaim, regis Auranitarum, in Aramaea, supra fontes Jordanis, ad ortum, sub Damasco ad Libanum, ubi Jacob 20. annis serviverat Labani. Idolis fascinati israelitae, gentibus pares, ab obitu Josuae, hostem experti dirum, Auranitam illum, Aramaeum, qui israelitas duro pressit jugo octo annis. Donec populi afflicti misertus deus Othnielem excitavit, qui Auranenses illos, atroces hostes depulit, ac israelitam in pristinam libertatem restituit. *Ærumna* castrorum Auraniticorum, est clades, quam illis intulit Othniel. In illa ærumna, strage, dicitur vidisse Josias Aramaeos aut Cuschanem, quod est meminisse, & quasi jam praesentem contemplari veterem hostium cladem, cui similem in Scythis expectet Josias. *Video*, est, animo repetendo expendo, reminiscor, dei providentiam veterem illo casu attendens. *Video*, est, scio & recordor: opto nunc simile in Scythis fatum.

Victoria Gideonis de Dimonenfibus, Jud. 6.
 Εξεταράσσοντο δερρίδες χέρσῃ Μιδιαν. *Tremebant tentoria Midian.* (Alia historia temporis Judicum, quando israel duos novos hostes, Midiani-

nitas & Amalekitas, suos sensit dominos, diros
 admodum, liberatore Gideone. Midianitarum
 frequens in rebus Judaeorum mentio, gente
 non una. Hi Midianitæ Amalekitis vicini &
 confœderati. Atqui Amalekitæ in finibus ju-
 dææ australibus populi, urbis & ditionis Car-
 mel. His vicini Dimonenfes, qui nunc The-
 manitæ, nunc Midianitæ vocati, idumæorum
 natio. Ad quam gentem Dimonensem, in fi-
 nibus Palæstinæ australibus, perfugit Moses,
 ex ægypto profugus. Præfecti Dimonenfium
 filiam duxit Moses, adeoque generis Palæsti-
 norum, in fundo Cananææ. Ex hac Dimo-
 nensi uxore genuit liberos Moses, in solo illo
 Palæstino. In hac terra, in ipsa Palæstina, ad au-
 strum, egit Moses apud focerum suum, annis
 viginti, greges nonnunquam ducens in vici-
 num desertum Pharan, usque ad vicinum
 in illo deserto montem Sinai. Ex hac Dimo-
 nensium ditione venit ad Mosen, quando in
 desertum illud cum israële ex ægypto ve-
 nerat, adeoque in vicinia jam erat, focer Mo-
 sis, Dimonenfium gubernator, cum liberis
 Mosis, suis nepotibus, quos ad Mosen dedux-
 it, in quo comitatu multos alios Dimonen-
 ses extitisse non obscure in historia Mosis si-
 gnificatum, quando familia quoque uxoris
 Mosis ad Mosen adducta memoratur. Hi Di-
 monenses aut Midianitæ, quovis ex veteribus
 illis fatis prætextu, tempore judicium in israë-
 lem quæliverant & obtinuerant imperium,
 popellum jam egenum & miserum plane ex-
 hau-

haurientes. Donec ortus est divinitus excitatus Gideon, qui hos adversarios penitus fregit, israëlemque libertati suæ reddidit. Quo casu tentoria Midianitarum tremuisse dicuntur, exercitus nempe eorū fusi, regibus captis & cæsis. Cui simile fatum in Scythis obsecravit Josias.

Victoria Hiskia de Sancheribo per Tearconem æthiopum regem, qui Sancheribum funditus delevit.

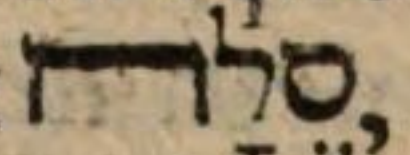
v. 8 Ἡ ἐπὶ τὰ ῥέεθρα Certe in fluenta excanduit
 ὡς γίγρο, ὑπάρχων, o deus, ἡ μὲν ἐπὶ τὰ ῥέεθρα,
 πνεῦμά σ; certe in fluenta, (inquam, excanduit)
 spiritus tuus? (Historia Sancheribi, tempore Hiskia, & Thearconis seu Tirhakæ, æthiopum regis, in chronicis sacrorum & exterorum scriptorum luculenta. Sancherib Assyrius invaserat Judæam, Hiskia rege; transegerat Hiskias cum Sancheribo. Sancherib in ægyptum commeaverat. Ex ægypto redux revertebatur ad judææ internecionem. Cumque videretur res cum Judæa jam acta, ex ægypto venit Tearco, æthiopum rex, cum numerofo exercitu: Palæstinam ingressum nondum metuit Sancherib. Donec Tearco cum suo exercitu in media jam Palæstina castra Sancheribi nocte est aggressus, eo successu, ut totum pene exercitum Sancheribi deleret; reliquiis cum rege Sancheribo altero mane fugientibus, innumeris cadaveribus victoriæ testibus relictis. Hic Sancheribi exercitus pro symbolo effigiatus imagine fluentorum aut
 ma-

magnorum fluviorum, quia Assyrii trans flumina Tigrim & Euphratem sedebant, indeque advenerant. Hæc ergo flumina inundaverant Judæam, Sancheribo grassante. In hæc flumina Assyriaca, quæ Judæam inundaverant, excanduit spiritus dei, in flumina illa spirando, flando, ac illa disjiciendo. Qui spiritus aut flatus vel ventus dei, quo flumina illa commota & disjecta, exercitus erat Tearconis, quem immisit deus in Sancheribum, in illius cladem.) ἡ μὲν ἐπὶ τὴν λίμνην βράσματα σ8! *profecto in mare æstus tuus!* (idem, quod dixerat de clade Sancheribi per Tearconem denuo repetitur & illustratur, more solito. Vti fluentia dicta Sancheribi exercitus, ita jam mare audiunt, quò Judæa tecta velut diluvio. In illud Assyriorum in Judæa mare turbines dei pro illo mari commovendo ut æstuaaret. Qui dei turbines & venti, procellæ, exercitus æthiopum, rege Tearcone, qui in Sancheribum invecti.) ὅτε ἐδίφρευες ὑπὲρ συριζῶν σ8, *Quando vehebaris equis tuis,* (imago turbinum in mari, fluctibus æstuantibus & in aërem assurgentibus, ventorum impetu. Venti vehementes, quibus fluctus cientur, pro imagine bellicorum motuum; quando duces belli, curribus vecti, in hostem ruunt, eodem modo uti venti in undas feruntur cum impetu, ut cum strepitu in cælum surgant. Hi venti, hi equi, quibus deus vectus, quos deus gubernavit, exercitus Tearconis, quos deus immi-

fit in Sancheribi grandia castra, velut in mari illo vectus equis suis, Tearcone accito & in Sancheribum delendum misso.) Δίφροι σὺ σωτηρία. *Currus tui salus erant.* (in præliis committendis curruum usus, quibus armati duces & milites vecti, in hostem proruentes. Et Tearco, velut turbo, in mare Assyriacum Judæam inundans, impetu facto, velut curribus armatis in hostem vectus. Hi pro symbolo, dei currus, turbines maris, turbinosi exercitus æthiopum; His vectus deus, quando æthiopes advexit & in Assyrios ruere iussit. Hi itaque currus, hi æthiopes, salus erant israelis, liberatio Judææ, victoria de Sancheribo, hoc cæso ac in fugam acto. Et hoc exemplum a Josia memoratum pro simili successu in Scythas.

Desiderata, sperata & expectata similis victoria de Scythis præsentibus:

v. 9. Σύρει σύρε τόξον σὺ, *Tractu trabe arcum tuum*, (Eadem continua figura bellorum, idea tempestatum. Nubes & fulmina semper in omnibus his bellis symbola præliorum. Et hic ubi jam ad Scythas debellandos vota pergunt Josiæ, idem tempestatis symbolum: Hac differentia, quod antea a fulminibus & fulguribus, ut & a turbinibus, figuræ sumerentur, nunc ab imbribus ac nimbis, pro effigie exitii Scytharum. Nubes iterum hic arcus dei. Quia Scythæ arcubus usi pro armis, & dei hic arma in Scythas, arcus. Nubes coactæ, & ad nimbos

bos paratæ, arcus sunt dei tenfi. Magna vi trahe arcuum tuum, quod est, nubes coge & ad copiosos imbres undis reple, quos in hostes fundas. Rumpe, inquit Josias, nubes densas, ut fundant imbres intempestas.) σφοδρὰ οἰσεύματα ὀμβρῶν *vehementia spicula nimbi!* (Figura arcus apte continuata. Arcus dei, nubes graves & aquis refertæ. Hinc, ex arcu, vehementia spicula, sagittæ veloces & acutæ, jacula penetrantia; nimbi fortes & impetuosi, platzregen, slagregen. Nimborum jacula, ut sagittarum spicula, sunt nova hostium arma, in Scythas vibranda. Deo relinquit Josias arbitrium, num per psammetichum, an per Cyaxarem vel alium, Scythas esset coerciturus. Optat saltem & precatur, deus nimbis velut Scythas obruat, hoste qualicunque illos debellante. Est & hic superflua vox , nota pro amanuensibus critica, σελίς, *spatium*, tanquam paragraphi novi signum. Quomodo hic psalmus in quinque paragraphos est distinctus) ῥεέθροισι κόπτε χερσὸν, *Fluentis fonde terram*. (Nimborum ac vehementium imbrium ea sæpe vis in humum, ut inundando humum distrahant per sulcos, & velut in fossas redigat, fundique partes avellat & abripiat. Quæ imago hostis adventuri, qui Scythas invadat, diripiat, fundat, & dispellat.

v. 10. ὄρωσι, ἀλγοῖσι ὄρη! *Videant, doleant montes!* (in imbrium impetu sentiant & experiantur montes vehementiam aquarum pro-

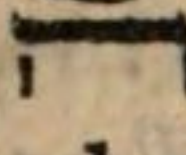
ruentium, cum & alti montes damna senti-
ant ex lapsu munimentorum. Montes iterum
pro incolis montium, urbibus & pagis. Quan-
do igitur Scythæ, jam Palæstinæ domini, o-
mnia ferme sibi vindicaverent, imbribus &
montes elui optat Josias, Scythas prædomi-
nantes convelli.) ἐπὶ ὤμβροισι ναμάτων ὑπερβαῖνοι!
inundatio aquarum (ex nimbis, adventus copio-
forum exercituum hostilium in Scythas) *exsu-*
peret! (excellat, Scythis mergendis.) Ἐντεῖνοι
πόντος κέλευθον αὐτῶν! *intendat pontus sonum suum,*
(Turbinum effigies in nimbis, fluctibus assur-
gentibus, fragore maris immenso. Quæ fa-
cies exercitus prævalentis, undecunque divi-
no nutu adventuri,) εἰς μετέωρον ὄχθας αὐτῶν ἀ-
νίχοι! *in altum ripas suas attollat!* pontus æstu-
ans. Tam alte assurgant procellarum vi ac im-
petu fluctus, ut ripas longe superent. Ho-
stium in Scythas dominium eminens, in Scy-
tharum devotionem imam.)

V. II. Ἀράματα καὶ τριανκὰς διαμένοντες ἐν συναυλίᾳ!
Sol & luna maneant intra domum! (conspectus
cœli in turbinibus, aere nubibus penitus ob-
ducto, ut nec sol interdiu nec luna noctu
conspici in tempestate possint. Quod est so-
lis & lunæ latibulum, quæ velut in domo sua
in cœlo lateant tantisper, conspectu terræ sub-
ducto, nubibus obstantibus. Fortuna belli
aspera & difficilis, in hostium perniciem, ex-
tremamve calamitatem. Vti solis & lunæ lu-
men prosperitatis symbolum, ita tenebræ,
fide-

fideribus illis tectis, adverfitatis imago.) *Ἐν αἰθέρα πῇ ἀκοντίσματα σὺ ἐξ ἀλλὰ ττοίεν ! in fulgore tela tua eant !* (inter fulgura cœli fulmina mitte ! Quæ fueta effigies præliorum & cladium. Hæc fata a quocunque demum hoste precatur Josias Scythis.) *Ἐν Φέγγει κέραυνας ἔγχεσσι σὺ ! in splendore fulmen hastæ tuæ !* (corusca fulmina cœli, pro fulgentibus in acie hastis in clade Scytharum.)

v. 12. *Ἐπὶ νεμέσει πάντα σσε χέρσον ! In indignatione percelle terram !* (pro imbrium, fulgurum & fulminum vi, armorum in Scythas esto vis & impetus !) *Ἐπὶ πνεύματι τίτυχε γονάς ! in ira tunde gentes !* (pro justa ira percelle Scythas.)

v. 13. *Ἐξίθι εἰς σωτήριον δῆμῳ σὺ ! Prodi in salutem populi tui !* (Hanc Scytharum stragem expetit Josias, pro libertate Judææ & regni sui. Uti quondam superiores hostes cæsi & obtruncati, in salutem & libertatem Israëlis, ita & nunc hunc finem ex clade Scytharum expectat, devotissime & enixissime rogitans, sive per Psammetchum, sive per Cyaxarem, quorum uterque Scythis infensus. Salus Judææ, clades Scytharum !) *Ἐἰς σωτήριον τῷ χεῖρ σὺ ! in salutem uncti tui !* (Josia, regis, pro libertate regis & regni, quibus Scythæ exitium minati sua indefinente truculentia.) *Τεμάχιζε κράας τῆς μετὰ δόματος σεβλῆς, Disseca caput ejus qui ex domo improbi (idanthyrsi, pravi. Quod votum re ipsa mox impletum idanthyrsi & magnatum cæde per Cyaxarem.) τῷ ἀποδέξειν περίο-*

σεον ἔσε Φάουγγα. *detrahendo (excoriando) pel-*
lem (circa cranium) usque ad collum. (idanthyr-
 fo cum exercitu penitus delendis. Figura
 sumta a Scytharum moribus, qui capita ho-
 stium resecta pelle nudarent, χειρόμαντρα in-
 de faciendo, & cranio utendo pro poculo, qui
 & integras pelles cæsis nobilioribus viris de-
 traherent, ostentationis ergo, pro magnis suis
 facinoribus bellicis ostentandis. Quam in rem
 Herodotus. Redundat & hic vox σελίς,
spatium, lineola, pro novo paragrapho, signum
 amanuensium.

V. 14. κατὰκοπτε ἐπὶ στέμμασιν αὐτῶν κριάας *Con-*
fringe per stemmata ejus (per familias, in Scy-
tharum exercitu, inter duces, quorum capita
dissecuit Cyaxares) σπειρώων αὐτῶν *caput cohortium*
(legionum) ejus. (Cyaxares revera obtruncavit
 in convivio legionum duces.) οἱ σφοδρῶς *qui tur-*
bulenter agunt, (judæam evertendo) τῶν ἀνδρῶν πο-
 δίζειν με. *ad subjungendum me (Josiam, cum re-*
gno.) ἀλαζωνεία αὐτῶν *jaçantia illorum, (Scy-*
tharum) ὅιον τῶν καταναλίσκειν πένητα, *tanquam*
ad devorandum pauperem (Josiam, imbecillem &
inermem,) τὸν ἐπὶ τῇ ἀποστροφῇ. *qui est in lati-*
culo, (hierosolymis clausus, a scythis obsessus,
tanquam in angusto angello hærens, exemplo
pauperum vel præsidio destitutorum.

V, 15. Τεῖβε τὴν λίμνην συριταῖς σὺν *calca mare*
equis tuis, (cie tempestatem in Scythas, more
turbinis ingentis, excita hostem in Scythas,
fluctus attolle ventis tuis, in Scytharum per-
 nici-

niciem) ἀγερμαῖ ναμάτων περισσῶν! *cumulo aquarum multarum!* (ut fluctus immanes in cœlum assurgant, hoste numerofo in Scythas ducto.

v. 16. Αἰσθάνομαι! *audio!* (Sentio, præsentio, prævideo hanc Scytharum cladem brevi secuturam. Vid. sup. v. 2.) καὶ ἐκταράσσεται δελφύς μου ὅς *tremet interim venter meus*, (interea patior a Scythis, inquit dolore plenus Josias, donec Scythæ abeant, quocunque casu & exitu. Regni convulsio, tremor Josiæ & corporis ejus. Hinc dolor Josiæ impensissimus.) πρὸς λόγον *ad sermonem* (Vox deficit, ut loqui præ dolore sit nefas, præ infanda Scytharum virulentia toleranda,) ψελλῶσιν ὀφρύες μου, (θραυλίζωσιν) *titubant labia mea*, (balbutiunt ex diuturniore Scytharum mora) βαίνει παρακμή ἐπὶ τὰ ὀστέα μου, *Venit marcor* (languor, virium defectus) *in ossa mea*: (Qui est metus, pavoris, tristitiæ lugubris effectus.) καὶ τὰ κατώτερα μου ἐκταράσσομαι ὅς *intimis meis* (pectotenus) *conturbor* (contremisco.) ὅς περ ἀγωνιάω *Qui angor* (tristor, anxius sum) ἐφ' ἡμέρας *seuochwias tempore hujus angustiae*, (sub Scytharum jugo.) τῷ προσελθεῖν πρὸς δῆμον, *donec venias* (o deus) *ad populum*, (judaici regni, Josia rege) ἐκπορεύει ἐκείνον *quem depopulatur* (Scytha, prædo.)

v. 17. Ἦκεν ὁ λυνθὸς ἔδολως χλωρίζει (καρποφορεῖ,) *Certe, ficus non viret*, (Scytha omnia absumente, sibiue vindicante fructus, vel & arbo-

res amputante ac vastante,) καὶ ἔθην ἀπόλαυσιν
ἐπὶ ταῖς οἰαῖς, *Ἦ non est fruitio in vitibus ;* (vi-
neis etiam injuriam Scytharum passis,) ἀπογι-
νώσκει σκέυασμα κοτίνης, *negat (olea) opus olea,*
(Scythis fruentibus) καὶ τὸ τῶν βλασημάτων ἐδό-
λως πρέσσει κόλον (χίλον) *Ἦ quod est agrorum*
non facit cibum (pro Judæis, sed pro Scythis di-
ripiantibus.) ἀπεχώρισε μετὰ καλιᾶς γόνον, *ab-*
duxit (Idanthyrfus, Scythicus populus) *αὐτὴν*
la ovem, (greges consumpsit,) καὶ ἔθην βου-
εως ἐπὶ τοῖς βουτοφείοις, *Ἦ non est bos in boum stabu-*
lis (Scythis prædatoribus.)

v. 18. Ὁμῶς ἐγὼν ἐφ' ὑπάρχοντι, *Attamen*
ego (Jofias) *in deo* (vero, non idolo, ut Idan-
thyrfus) ἀλαλάσω ἂν, *exultabo sane,* (Scytha ex-
ciso,) ἀγαλλιάσομαι ἂν, *letabor certe,* (Scytha
propulsato,) ἐπὶ λογίοις σωτηρίᾳς μῶν, *in numine*
(vero omnium gubernatore) *salutis meæ,* (pro-
ximæ liberationis & libertatis restituendæ au-
tore. Quæ viva effigies fiducia Jofia in deum,
in proximam regni lucem, Habacuco pectus
Jofia effigante & oblique efformante.

v. 19. Ὑπάρχων, δυνάτης, ἄλλη μῶν, *Deus, domi-*
nus, (pro sua potestate in omnia, etiam Scy-
thas) *robur meum* (pro regno judaico e Scytha-
rum manu eripiendo) ὃς θηματοῖσι ἀσφαλάς
μῶν *qui ponet pedes meos* (hactenus dolore & pa-
vore exhaustos, marcidos, regnum languidum)
ὡς τῶν ἐλάφων, *ut cervorum* (robustos, vegetos,
firmos, ad motum promptos & celeres. Quæ
effi-

effigies totius corporis restituti, regni redintegrati ac restaurati.) καὶ ἐπὶ βουνῶν μου ὅτι in collibus meis (judaicæ regionis locis amplis, per campos & planicies, montes & colles,) χειραγωγήσῃ με ! *ducet me*, (libere ire finet me, pristina regni libertate & florente fortuna cum gaudio frui. Quæ animi in Josia serenitas ex fiducia in deum, tanto vividius ab Habacuco efformata & oratione forti expressa, quanto optabat impensius, Josiam hoc animo imbui & totum simul regnum in spem salutis proximam perducere.

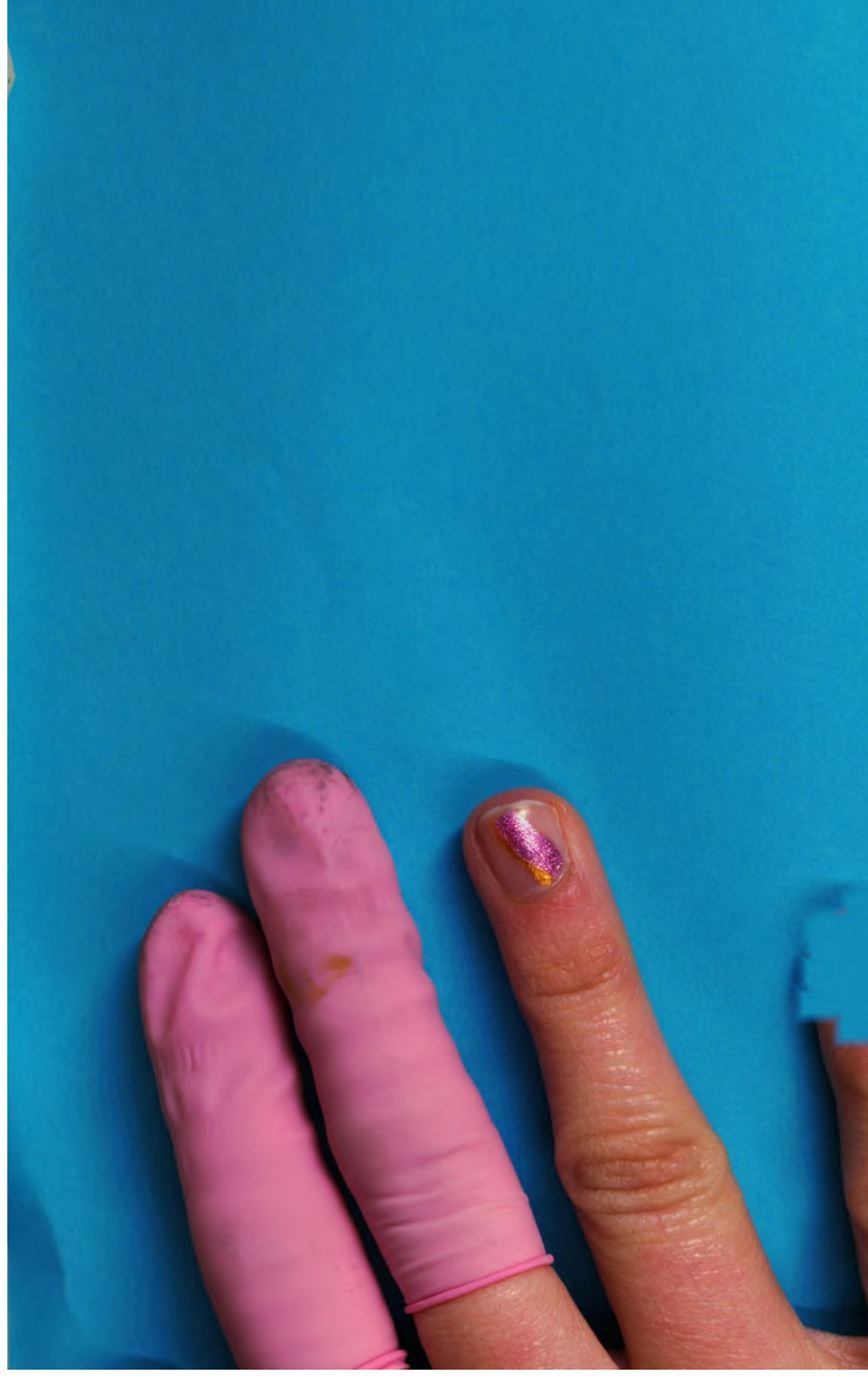
Subscriptio videbitur regi Josiæ deberi, cujus jussu hymnus in templo cantatus. τῷ ἀγωγιῇ, *Musicae directori*, ἐπὶ φθγγηρίων μου, *instrumentis meis*.

Antiquitatis periti lectores, historiæ veteris conscii ; in græcis autoribus ævi remoti ut & latinis versati viri docti, probe norunt, *Prophetarum* in israëlitico & judaico regno *monumenta hebraica nullo modo intelligi posse, sine extera totius orientis, europæ etiam ὅτι Africa, historia universa*. Scribebant illustres illi in Israële viri plus in gentes externas, remotas & propinquas, quam in Israëlem ipsum, ratione bellorum, quæ exteri illi in Israëlem gessissent aut gererent, vel gesturi essent, tum etiam ratione vindictæ divinæ, qui reges & populos, israëli citra causam molestos, ulturus esset. Quibus occasionibus in historiam & geographiam talium remotorum vel propinquo-

quorum regnorum, populorum, regionum, digrediuntur tam diffuse sæpe & accurate, ut historica & geographica exterarum gentium monumenta posuisse videantur. Quæ universa nec verbis nec rebus dignosci & intelligi queunt, sine exteris scriptoribus, historicis & geographis, qui res illas per orbem gestas per sua loca, regiones & regna, pro fluminibus, maribus & lacubus, pro terrarum situ, omniumque nominibus nativis, curate & distincte descripserunt. In hæc studiosi fontium in academiis ducendi, aut præter grammaticam balbutiem in fontibus nihil intelligent. Si non æternæ salutis sunt historia & geographia, æternæ veritatis sunt & erunt dum orbis erit, ad fontes sacros bene recteque cognoscendos. Sc. in acad. jul. a. 1726. d. 7. jun. Ven. typographo ultimam his imponente manum.

Beneficium tertium Cl. Hallensium philosopho exhibitum.

quorum regnorum, populorum, regionum, digrediuntur tam diffuse sæpe & accurate, ut historica & geographica exterarum gentium monumenta posuisse videantur. Quæ universa nec verbis nec rebus dignosci & intelligi queunt, sine exteris scriptoribus, historicis & geographis, qui res illas per orbem gestas per sua loca, regiones & regna, pro fluminibus, maribus & lacubus, pro terrarum situ, omniumque nominibus nativis, curate & distincte descripserunt. In hac studiosi fontium in academiis ducendi, aut præter grammaticam balbutiem in fontibus nihil intelligent. Si non æternæ salutis sunt historia & geographia, æternæ veritatis sunt & erunt dum orbis erit, ad fontes sacros bene recteque cognoscendos. Sc. in acad. jul. a. 1726. d. 7. jun. Ven. typographo ultimam his imponente manum.

Beneficium tertium Cl. Hallensium philosopho exhibitum.

